

# **Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w ZSO im. M. Dąbrowskiej w Komorowie**

## **„Szkoła przedSIONKIEM Kariery”**

**Wewnątrzszkolny system doradztwa** - ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System powinien określać: role i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, metody pracy. *Definicja: A. Łukasiewicz, Szkolny doradca zawodowy, KOWEziU 2003.*

**I. Akty prawne** regulują zasadność i podstawy prowadzonych działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego

### **Obowiązujące ustawy:**

- Podstawowym aktem prawnym, z którego wynika konieczność organizacji i wspierania poradnictwa zawodowego przez władze publiczne w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku.
- **Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 – Prawo oświatowe** (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949) ogłoszono dnia 11 stycznia 2017 r. i obowiązuje od dnia 1 września 2017 r.<sup>1</sup>

Art.1 System oświaty zapewnia w szczególności:

*19) przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia*

Art. 109.1

Podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są:

*7) zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego*

Ust.6

*Zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego są organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, Branżowej, szkoły I stopnia, Liceum Ogólnokształcącego i Technikum*

Ust.7

Zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego są realizowane niezależnie od pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu udzielanej uczniom w ramach zajęć prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Art. 47. 1.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:

1) podstawę programową

/..

3) ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół, w tym:

/..

c) *minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego,*

/..

---

<sup>1</sup> <http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2017/59/1>

f) warunki i sposób realizacji zajęć edukacyjnych – uwzględniając w szczególności zakres celów kształcenia i treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub kształcenia w zawodach, potrzebę dostosowania oferty edukacyjnej szkół do potrzeb i zainteresowań uczniów oraz potrzeb rynku pracy, a także realizację zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 2;

4) *treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, warunki i sposób realizacji i organizacji doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 4 (CKU, CKP, Oddiz) oraz wymagania w zakresie przygotowania osób realizujących doradztwo zawodowe w szkołach i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 4, uwzględniając rolę doradztwa zawodowego we wspieraniu uczniów i słuchaczy w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych;*

Art. 98. 1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

/../

16) *organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego;*

Art. 109. 1. Podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są:

/.../

7) *zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego.*

/../

Zajęcia, o których mowa w ust. 1 pkt 7, są organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum.

Zajęcia, o których mowa w ust. 1 pkt 7, są realizowane niezależnie od pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu udzielanej uczniom w ramach zajęć, o których mowa w ust. 1 pkt 5.

- **Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r.- Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017r. poz.60)<sup>2</sup>**

Art. 292.

1. *W roku szkolnym 2017/2018 zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego o których mowa w art.109 ust.1 pkt 7 ustawy – Prawo Oświatowe są realizowane w oparciu o program przygotowany przez nauczyciela realizującego te zajęcia i dopuszczony do użytku przez dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej.*

2. *Program, o którym mowa w ust. 1, zawiera treści dotyczące informacji o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowym*

- **<sup>3</sup>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59) zarządza się, co następuje:**

§ 1. Określa się ramowe plany nauczania dla publicznych szkół, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą – Prawo oświatowe”:

1) dla dzieci i młodzieży:

<sup>2</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000060>

<sup>3</sup> <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/703/1>

- a) szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia,
- b) szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia,
- c) oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia,

§ 2. 1. Ramowy plan nauczania określa:

/.. /

3) *minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego;*

**4) zajęć z zakresu doradztwa zawodowego;**

W związku z okresem przejściowym (lata szkolne 2017/2018 – 2019/2020), kiedy będą funkcjonować klasy VII i VIII szkoły podstawowej, wskazano dla tych klas wymiar godzin do dyspozycji dyrektora („przeniesiony” z gimnazjum) – w wymiarze 1 godziny tygodniowo w dwuletnim okresie nauczania\*\* \* § 4 ust.1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół Dz.U. 2017 poz. 703\*\* § 8 Rozporządzenia j. w.

§ 9. Przepisy rozporządzenia stosuje się:

1) począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w:

a) klasach I, IV i VII szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach szkoły podstawowej,

/... /

**Załączniki do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. (poz. 703) Załącznik nr 1**

*Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym*

*Obowiązują od roku szkolnego 2017/2018*

	T tygodniowy wymiar godzin w klasie		R
	VII	VIII	razem w 2-letnim okresie nauczania
<b>D</b> doradztwo zawodowe	m	m	m
	1	1	c
	minimum 10 godz. w roku	minimum 10 godzin w roku	minimum 20 godzin w 2-letnim cyklu nauczania

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej** w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych – Projekt z dnia 20 kwietnia 2017r
- **Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty** (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami) stanowi, iż *system oświaty zapewnia w szczególności przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia oraz warunki do rozwoju zainteresowań i*

uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania wolnego czasu. *Zobowiązuje szkoły do realizacji zadań dotyczący poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego.*<sup>4</sup>

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach** (Dz. U. nr 11 poz. 114) *wskazuje na organizowanie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.*<sup>5</sup>
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno - pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych** (Dz. U. z 2003 r. nr 5, poz. 46).<sup>6</sup>
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r.** w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. nr 61 poz. 624 oraz z 2002 r. nr 10 poz. 96) definiuje, iż statut szkoły określa w szczególności organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami, świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom<sup>7</sup>
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002r.** w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz.142 z póź zm.)<sup>8</sup>
- **Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela** (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późniejszymi zmianami) w art. 42 ust. 7 pkt 3 stanowi, iż to *organ prowadzący szkołę lub placówkę określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć doradców zawodowych prowadzących zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu w celu wspomagania uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.*<sup>9</sup>
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r.** w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 r. nr 5, poz. 46) wprowadza do publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych stanowisko pracy doradcy zawodowego. Ponadto ta regulacja prawna nakłada na te placówki obowiązek udzielania dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 marca 2009 r.** w sprawie szczegółowych kwalifikacji, wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2009 r. nr 50 poz. 400 z późniejszymi zmianami) *określa kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela–doradcy zawodowego w*

<sup>4</sup> Ustawa z 7 września 1991r. o systemie oświaty isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910950425 (dostęp 23.09.2016)

<sup>5</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 7 stycznia 2003 r isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030110114 23.09.2016 (dostęp 23.09.2016)

<sup>6</sup>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20022231869&type=2 (dostęp 23.09.2013)

<sup>7</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010610624 (23.09.2016)

<sup>8</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002r isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020150142 (23.09.2016)

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDu19820030019 (23.09.2016)

szkołach i placówkach, posiada osoba, która ukończyła studia magisterskie w zakresie doradztwa zawodowego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub studia magisterskie na dowolnym kierunku i studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013r.** w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach reguluje *zasady prowadzenia doradztwa zawodowego w szkołach. Wsparcie to organizuje dyrektor szkoły lub placówki, natomiast pomocy w tym zakresie udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści, wykonujący zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologzy, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni. Dyrektor szkoły lub placówki oświatowej może, w przypadku braku doradcy zawodowego w szkole, wyznaczyć nauczyciela planującego i realizującego zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. W związku z tym, zadania z zakresu poradnictwa zawodowego, skierowane do młodzieży szkolnej, może wykonywać każdy nauczyciel zatrudniony w danej placówce*<sup>10</sup>

### Inne dokumenty

Oprócz ustaw i rozporządzeń istnieją nieobligatoryjne akty, które wytyczają ogólne kierunki działalności i strategię dotyczące kształcenia ustawicznego i poradnictwa zawodowego oraz podnoszą rangę doradztwa edukacyjno-zawodowego.

- Strategia Rozwoju Edukacji MENiS z sierpnia 2005 r., zaleca „*ułatwiać każdemu realizację aspiracji oraz rozwój własny i wykorzystanie możliwości. Przygotowywać do aktywnego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym – w wymiarze lokalnym, narodowym i globalnym*”. Uczniowie powinni mieć zapewniony dostęp do darmowego doradztwa i poradnictwa wychowawczo – zawodowego.
- Strategia Państwa dla Młodzieży MENiS z 19 sierpnia 2003 r., której założeniem jest integracja działań ukierunkowanych na realizację planów życiowych przez młodzież. Jednym celów strategicznych Strategii jest zbudowanie systemu informacji młodzieżowej związanej z podejmowaniem nauki i pracy.
- Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego MENiS z 8 lipca 2003 r. mówi, że kształcenie i doksztalcenie się to jedyna droga do zmniejszenia bezrobocia i powrotu bezrobotnych do zatrudnienia. Strategia kładzie nacisk na konieczność tworzenia zasobów informacyjnych, rozwoju usług doradczych, poradnictwa zawodowego i kształcenia całożyciowego.

W rezolucji z 2008 r. Rada Europejska zaleca państwom członkowskim Unii Europejskiej zapewnienie *wszystkim obywatelom dostępu do poradnictwa przez całe życie w celu rozwijania umiejętności kierowania własną karierą. Poradnictwo i doradztwo zawodowe dla młodzieży powinno zapewnić zindywidualizowane podejście do każdego ucznia, co przyczyni się do przeprowadzenia prawidłowej diagnozy i przygotuje młodzież do świadomego planowania ścieżek edukacyjno-zawodowych i wejścia na rynek pracy. Zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej i krajowymi (Strategia Państwa dla Młodzieży, Strategia Rozwoju Edukacji,*

<sup>10</sup> Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013r [isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000532](http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000532) (23.09.2016)

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, Innowacyjne Mazowsze, Inteligentna Specjalizacja Województwa Mazowieckiego, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego) *dostęp do informacji i poradnictwa zawodowego powinien być zapewniony jak najbliżej miejsca edukacji i zamieszkania, a zatem w szkołach, na wszystkich poziomach edukacji. Porad powinni udzielać profesjonaliści – doradcy zawodowi.*

**Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21 maja 2001r** z późn. zm. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół nakładają na dyrektorów i rady pedagogiczne *obowiązek organizacji wewnątrzszkolnego systemu poradnictwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu*  
*Statut szkoły określa organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia, organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w tym poradniami specjalistycznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom.*

Organizacją Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego zajmuje się szkolny doradca zawodowy. Praca doradcy zawodowego w ramach Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego ma charakter planowych działań obejmujących indywidualną i grupową pracę z uczniami, rodzicami i nauczycielami.

## II. WSD

### Wewnątrzszkolny system doradztwa - WSD:

- dokument, który precyzuje wytyczne szkolnego programu doradztwa zawodowego:
- określa, jak realizować program, aby zaspokajać potrzeby uczniów w zakresie doradztwa zawodowego i planowania kariery edukacyjno-zawodowej
- przygotowywany jest w porozumieniu ze wszystkimi zainteresowanymi osobami (nauczycielami, rodzicami, uczniami, partnerami szkoły),
- jest integralną częścią ogólnego planu dydaktyczno-wychowawczego szkoły,
- jest realizowany przez doradców zawodowych, nauczycieli, osoby zarządzające szkołą oraz zespoły programowe, a także uczniów i rodziców.

### Założenia WSD:

- wybór zawodu jest procesem, który trwa całe życie a związany jest z podejmowaniem decyzji edukacyjno-zawodowym
- działania zawodoznawcze są planowane i realizowane wg opracowanego harmonogramu
- powinien być ogólnodostępny, weryfikowany, monitorowany, być zorientowany na ucznia
- odpowiadać na potrzeby uczniów, rodziców, nauczycieli
- dawać poczucie bezpieczeństwa dla ucznia (poufność rozmowy doradczej, wyników uzyskiwanych podczas badań i testów),
- podkreślać znaczenie zaangażowania w proces doradztwa całej szkoły,
- w pełni wykorzystywać dostępne zasoby,

### **Cele WSD;**

1. Przygotowanie młodzieży gimnazjum do podjęcia decyzji o dalszym kształceniu i przyszłej aktywności zawodowej,
2. Wyposażenie uczniów w umiejętności służące podejmowaniu właściwych decyzji życiowych,
3. Określenie własnych predyspozycji i zainteresowań,
4. Przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych,
5. Tworzenie i systematyczna aktualizacja bazy edukacyjno-informacyjnej z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego,
6. Gromadzenie informacji dotyczących trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia,
7. Pomoc nauczycielom w realizacji tematów związanych z wyborem szkoły i zawodu,
8. Współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, z przedstawicielami szkół, instytucjami.

### **Cele szczegółowe WSD**

#### **W ramach pracy z uczniami obejmuje:**

- poznawanie siebie, autodiagnozę preferencji i zainteresowań zawodowych,
- poznawanie zawodów, analizę potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia na lokalnym, krajowym i międzynarodowym rynku pracy
- doskonalenie umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej i współdziałania
- poznawanie szkół i zasad rekrutacji
- indywidualną pracę z uczniami, pomoc w planowaniu rozwoju zawodowego
- udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej
- konfrontowanie samooceny uczniów z wymaganiami szkół i zawodów
- poruszanie się na rynku pracy (poszukiwanie i utrzymywanie pracy oraz radzenie sobie w sytuacjach trudnych)
- tworzenie centrów informacji z dostępem do Internetu – gabinet pedagoga szkolnego, biblioteka, pracownie językowe i informatyczne,

#### **W ramach pracy z rodzicami obejmuje:**

- zajęcia informacyjno-zawodowe
- zajęcia zawodoznawcze i edukacyjne dla rodziców, którzy chcą wspierać dzieci w wyborach edukacyjno-zawodowych
- włączanie rodziców jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły
- indywidualną pracę z rodzicami uczniów
- gromadzenie, systematyczną aktualizację i udostępnianie publikacji, artykułów, informacji z zakresu edukacyjno-zawodowej

- informowanie o zmianach i trendach na współczesnym rynku pracy, warunkach rekrutacji do szkół, kierunkach i profilach, zawodach deficytowych, nadwyżkowych

**W ramach pracy z nauczycielami obejmuje:**

- szkolenia z zakresu doradztwa zawodowego w szkołach,
- stwarzanie warunków do wymiany doświadczeń – tworzenie sieci współpracy i wsparcia
- przygotowanie materiałów dydaktycznych dotyczących problematyki doradztwa zawodowego
- informowanie, doradzanie, wspieranie, wykorzystywanie umiejętności i kompetencji nauczycieli do realizacji zadań dotyczących doradztwa edukacyjno-zawodowego

**W ramach pracy ze środowiskiem lokalnym obejmuje:**

- współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
- współpraca z instytucjami zajmującymi się poradnictwem zawodowym i pośrednictwem pracy (współpraca z PUP, OHP, szkołami wyższymi, pracodawcami, izby rzemieślnicze),
- promocja szkoły w środowisku lokalnym

**Zadania Rady Pedagogicznej:**

- utworzenie i zapewnienie ciągłości działania WSD zgodnie ze statutem szkoły
- określenie priorytetów orientacji i informacji w ramach programu wychowawczego szkoły na każdy rok szkolny
- realizacja działań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej zawartych w programie wychowawczym szkoły

**III. Zadania Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego**

Udzielanie pomocy uczniom w osiągnięciu umiejętności podejmowania decyzji o wyborze zawodu i kierunku dalszego kształcenia, a zwłaszcza:

1. Wyzwalanie aktywności uczniów w kierunku samopoznania i samooceny,
2. Modyfikacja samooceny w przypadku, gdy odbiega ona od realnych możliwości (zawyżona lub zaniżona),
3. Pomoc uczniom w pogłębianiu wiedzy o interesujących ich zawodach,
4. Kształtowanie potrzeby konfrontowania oceny swego stanu zdrowia z wymaganiami wybieranego zawodu,
5. Kształtowanie odpowiedzialności za własny rozwój zawodowy,
6. Uświadomienie uczniom konieczności konfrontowania wiedzy o zawodach z wiedzą o sobie i aktualnymi trendami na rynku pracy,
7. WYROBIE NIE W UCZNIACH POZYTYWNYCH POSTAW WOBEC PRACY,
8. Współdziałanie z rodzicami w realizacji powyższych zadań,



9. Gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej (o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o planach rekrutacyjnych lokalnych szkół) w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych.

#### **IV. Adresaci WSD:**

- uczniowie,
- rodzice,
- nauczyciele/rady pedagogiczne,
- środowisko lokalne (instytucje rynku pracy, zakłady pracy i inne.)

#### **V. Formy i metody działań realizowanych w ramach WSDZ,**

- Informacja edukacyjno – zawodowa (gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej /o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych. korzystanie z portali dotyczących rynku pracy, programów multimedialnych do samobadania, informatorów, ulotek, broszur
  - Poradnictwo indywidualne- porady i informacje zawodowe i edukacyjne, konsultacje, prowadzenie diagnoz i analizy potrzeb (ankiety, wywiady, obserwacje)
  - Poradnictwo grupowe - zespołowe, warsztatowe pozwalające na odkrywanie swoich zainteresowań, umiejętności i predyspozycji zawodowych, ukazujące potrzebę planowania własnej przyszłości zawodowej, rozwój umiejętności społecznych i interpersonalnych: komunikacji, współpracy, przezwyciężania stresu, umożliwiające poznanie różnych zawodów i związanych z nimi wymagań
  - Rynek pracy - wycieczki, obserwacje, spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, spotkania z przedstawicielami lokalnych firm, pracodawców oczekiwania pracodawców, lokalny rynek zatrudnienia/, targi edukacyjne, zakłady pracy, instytucje rynku pracy, szkoły ponadgimnazjalne (otwarte drzwi”)
  - Realizowanie treści zawodoznawczych na zajęciach dydaktycznych poszczególnych przedmiotów
  - Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki szkolne do zakładów pracy

#### **Przewidywane rezultaty z realizacji WSD**

Dla uczniów i rodziców:

- Dostęp do informacji edukacyjnej i zawodowej
- Trafne podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych
- Kształtowanie postaw, umiejętności i wiedzy oraz aktywności zawodowej uczniów.
- Budowanie postaw, pewności siebie
- Przygotowania uczniów do pełnienia różnych ról społecznych.

Dla szkoły:

- Utworzenie na terenie szkoły bazy informacji edukacyjnej i zawodowej
- Zwiększenie konkurencyjności szkoły.

- Realizowanie przepisów prawa oświatowego w zakresie doradztwa zawodowego.

## **VI. Działalność szkolnego doradcy zawodowego w ramach Wsd**

### **1. Cele działania szkolnego doradcy zawodowego:**

- Przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowania indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej.
- Przygotowanie ucznia do radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- Przygotowanie ucznia do roli pracownika.
- Przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- Pomoc nauczycielom w realizacji tematów związanych z wyborem zawodu w ramach lekcji przedmiotowych.
- Wspieranie działań szkoły mających na celu optymalny rozwój edukacyjny i zawodowy ucznia.

### **Zadania szkolnego doradcy zawodowego:**

- Systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje i pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej.
- Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia.
- Wskazywanie osobom zainteresowanym (młodzieży, rodzicom, nauczycielom) źródeł dodatkowej, rzetelnej informacji na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym, europejskim na temat:
  - rynku pracy,
  - trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia,
  - wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów w różnych obszarach świata pracy,
  - instytucji i organizacji wspierających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym i zawodowym,
  - alternatywnych możliwości kształcenia dla młodzieży z problemami,
  - programów edukacyjnych Unii Europejskiej.
- Udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych uczniom i ich rodzicom.
- Prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, wspierających uczniów w świadomym planowaniu kariery i podjęciu roli zawodowej poprzez przygotowanie ich do aktywnego poszukiwania pracy,
- Kierowanie w sprawach trudnych do specjalistów: doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych,
- Koordynowanie działalności informacyjno – doradczej szkoły.
- Wspieranie rodziców i nauczycieli w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów
- Współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie:

- tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zgodnie ze statutem szkoły,
- realizacji zadań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej.
- Systematyczne podnoszenie własnych kwalifikacji.
- Prowadzenie dokumentacji udzielanych porad, sporządzanie sprawozdań z prowadzonej działalności.

#### **Praca doradcy zawodowego z rodzicami:**

- Prezentacja założeń szkolnej pracy informacyjno – doradczej na rzecz uczniów.
- Wspomaganie rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych przez ich dzieci.
- Włączanie rodziców jako przedstawicieli różnych zawodów do działań informacyjnych szkoły, przykłady różnych karier.
- Przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej dla absolwentów szkoły: technika, licea, szkoły zawodowe i szkolenia kursowe.
- Wspomaganie rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych przez ich dzieci.
- Przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej dla absolwentów szkoły: technika, licea, szkoły zawodowe i szkolenia kursowe.
- Indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy mają problemy: zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, intelektualne, rodzinne itp.
- Przedstawienie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

#### **VI. Zakres zadań nauczycieli zaangażowanych w proces doradczy**

W zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego ważne jest aby każdy nauczyciel wskazywali na związki nauczanych przedmiotów z kontynuacją nauki na różnych poziomach edukacji. Ważne również jest aby każdy nauczyciel wskazywał na cele i zadania nauczanego przedmiotu i wykorzystywanie treści przedmiotu na rynku pracy. Należy wiązać teorię z praktyką, ponieważ tylko tak można umożliwić zrozumienia uczniom praktycznego znaczenia przyswojonych treści, budowania postaw, rozbudzania zainteresowań. Nauczyciel ma możliwość zaznajamiania uczniów z różnymi kierunkami działalności zawodowej. Uczeń powinno zostać wyposażony w informacje na temat:

- Społecznego, ekonomicznego i gospodarczego znaczenia różnych zawodów i grup zawodowych, ich miejsca w systemie gospodarki narodowej i światowej
- Warunków produkcyjnych i technicznych, w jakich przebiega praca w omawianych zawodach
- Treści i charakteru wykonywanych prac, rodzaju czynności
- Wykształcenia ogólnego, zawodowego, specjalistycznego niezbędnego do wykonywania zadań zawodowych
- Poziomu niezbędnych kwalifikacji i możliwości ich uzyskiwania
- Perspektyw zatrudnienia
- Wymagań stawianych kandydatom do poszczególnych zawodów

W programach nauczania tkwi wiele niezbędnych informacji z zakresu poznawania pracy, zawodów i rynku pracy.

#### 1. Pedagog i psycholog szkolny:

- diagnozują potrzeby oraz możliwości uczniów
- udzielają indywidualnych porad i konsultacji w zakresie rozpoznawania mocnych stron oraz podejmowania decyzji edukacyjnych
- prowadzą zajęcia rozwijające umiejętności emocjonalno-społeczne, technik uczenia się, radzenia sobie ze stresem i autoprezentacji, współpracy

#### 2. Wychowawcy na lekcjach wychowawczych

- wprowadzają podstawy treningu interpersonalnego,
- kierują uczniów potrzebujących pomocy do doradcy zawodowego na konsultacje,
- prowadzą zajęcia na temat poznawania siebie, budowania pewności siebie i postaw,
- zapoznaje z pojęciami globalizacji, nowych technologii, kolonizowania i innych zjawisk występujących na rynku pracy,
- uczą sposobów organizacji pracy własnej, wyznaczania celów.

#### 3. Nauczyciel zajęć komputerowych

- prowadzi naukę wyszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji np. dotyczących oferty edukacyjnej gimnazjów,
- pomaga uczniom w logowaniu się do elektronicznego systemu wspomagania rekrutacji szkół gimnazjalnych, wyjaśnia organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem,
- uczy komunikowania się z pomocą komputera i technologii informacyjnych
- prezentuje sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych oraz danych liczbowych w arkuszu kalkulacyjnym.
- wdraża do pracy zespołowej w ramach projektu,
- pokazuje sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach,
- zapoznaje z zawodami związanymi z nowymi technologiami np.: programista, informatyk Beta tester, Big Date, administratorzy sieci,
- pomagają w tworzeniu portfolio ucznia

#### 4. Nauczyciele języka polskiego

- omawiają charakter pracy w różnych zawodach,
- przedstawiają zawody związane z językiem polskim np.: dziennikarz, korektor, pisarz, trener, edukator, lekarz, bibliotekarz, sekretarka
- uczą tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji),
- kształtują umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne,
- wdrażają do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników,

encyklopedii,

- rozwijają zainteresowań i umiejętności posługiwania się wiedzą z różnych dziedzin, selekcjonowania, formułowania opinii i sądów, prowadzenia debat i dyskusji
- pokazują znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.

#### 5. Nauczyciele matematyki

- uczą gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach,
- odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach,
- Kształtują umiejętność posługiwania się procentami, zapoznają z zawodami z dziedziny księgowości i rachunkowości,
- Wskazują na zawody związane z przedmiotem np.: statystyk, ekonomista, makler,
- Uczą planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń) oraz dzielenia zadań na etapy.

#### 6. Nauczyciele języków obcych

- zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności,
- prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym,
- Uczą tworzenia kilkudzaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie),
- przedstawiają zawody np.: dexter destynacji, lektor, tłumacz, pilot, informatyk, negocjator,
- zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.

#### 7. Nauczyciele przyrody/biologia / fizyka

- omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach,
- wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się,
- wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej,
- rozbudzają świadomość problemów związanych z pracą człowieka co pozwala na większą orientację w ofercie zawodowej na rynku pracy
- zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, technik mechanik, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii, ochrony zdrowia, astronomii.

#### 8. Nauczyciele historii i społeczeństwa

- informują o siedzibie władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania,
- Wyjaśniają demokratyczny charakter państw,
- Charakteryzują pojęcie samorządności, opisują zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawiają zawód historyka, antropologa, archeologa,

- Zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie,
- Omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m.in. bezrobocie),
- Zapoznają ze zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej, przedstawiają możliwości nauki i pracy z zagranicą EURES
- Uczą tworzenia drzewa genealogicznego, wskazują na zawody dawniej i dziś,
- Omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś,
- Zawracają uwagę na umiejętności poszukiwane na rynku,
- Prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

#### 9.Nauczyciele wychowania fizycznego

- omawiając trening zdrowotny,
- pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym,
- wskazują na zawody związane z utrzymaniem zdrowia np. ratownik medyczny, instruktor, trener, menadżer sportu.

#### 10. Nauczyciele wychowania do życia w rodzinie

- prowadzą lekcje na temat ról społecznych i modeli życia,
- Zapoznają ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- Wymieniają i zapoznają z zawodami np.: pracownik socjalny, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny, dietetyk,
- Kształtują u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.

#### 11.Nauczyciele etyki

- przedstawiają znaczenie i wartość pracy w życiu człowieka, etykę zawodową,
- pomagają tworzyć uczniom ich własne systemy wartości,
- Pomagają poznać siebie, przyjąć odpowiedzialność za siebie,
- Przekazują wiedzę o znaczeniu praw i obowiązków, zasad i reguł postępowania w życiu człowieka,
- Uczą prowadzenia dyskusji i umiejętności uzasadniania opinii dotyczących zjawisk w społeczności lokalnej.

#### 12.Nauczyciel muzyki

- zapoznaje uczniów z zawodami związanymi z muzyką,
- przekazuje wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczy gry na instrumentach,

#### 13.Nauczyciel plastyki

- zapoznaje z zawodami z dziedziny kultury.
- uczy korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów

#### 14. Nauczyciel techniki

- opisuje funkcje urządzeń technicznych,
- omawia kolejność działań technologicznych, organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania,
- omawia ścieżki edukacyjne związane z zawodami technicznymi, wymienia wymagane kompetencje na rynku pracy, wskazuje zawody i możliwości na rynku pracy,
- Uczy posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.

#### 15. Nauczyciele bibliotekarze

- prenumerują czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego,
- udostępniają ulotki o szkołach
- prowadzą zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań umożliwiające uczniom rozwijanie swoich zdolności i umiejętności.

### **VIII. Ocena i ewaluacja:**

- monitorowanie,
- kontrola podjętych działań.

Kontrola powinna być dokonywana w celu usprawnienia i ulepszenia realizowanych zadań lub wytyczenia nowych form pracy. Wykorzystana zostanie do tego technika wywiadu i obserwacji.

### **IX. Program doradztwa edukacyjno-zawodowego w klasie VII szkoły podstawowej**

Zgodnie z art. 292 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe*<sup>11</sup> w roku szkolnym 2017/2018 zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 *Ustawy – Prawo oświatowe*, są realizowane w oparciu o program przygotowany przez nauczyciela realizującego te zajęcia i dopuszczony do użytku przez dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej.

Zgodnie z ustawą program powinien zawierać treści dotyczące informacji o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowymi.

#### **Rodzaje informacji**

1. Informacja dotyczące samopoznania
2. Informacje dotyczące rynku pracy
3. Informacje dotyczące edukacji i zawodoznawstwa: informacje edukacyjno-zawodowe

#### **Cele programu**

Celem doradztwa zawodowego w klasie 7 szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów

---

<sup>11</sup> Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz.60 ze zm.)

do odpowiedzialnego planowania ścieżki swojej kariery i trafnego podejmowania decyzji dotyczących wyboru kierunku dalszej nauki przy wsparciu doradcy zawodowego.

### **Cele ogólne programu:**

- poznawanie samego siebie;
- analiza informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy;
- poszerzanie własnych: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych;
- kształtowanie gotowości do wejścia na rynek pracy;
- rozwijanie umiejętności uczenia się przez całe życie.

### **Cele szczegółowe w poszczególnych obszarach<sup>12</sup>:**

#### **1. W obszarze POZNANIE SIEBIE uczniów:**

- rozpoznaje swoje zasoby (zainteresowania, zdolności, temperament, umiejętności, mocne i słabe strony kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- charakteryzuje wartości z uwzględnieniem wartości pracy;
- określa aspiracje i potrzeby związane z własnym rozwojem i możliwe sposoby ich realizacji.

#### **2. W obszarze ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY uczniów:**

- wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody;
- wskazuje drogi zdobycia wybranych zawodów;
- uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- konfrontuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy oraz oczekiwaniami pracodawców.
- poznaje lokalny rynek pracy

#### **3. W obszarze RYNEK EDUKACYJNY uczniów:**

- charakteryzuje strukturę systemu edukacji;
- analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia;
- edukacja formalna, pozaformalna, nieformalna;
- określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

#### **4. W obszarze PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU uczniów:**

- określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów;
- zarządzanie sobą w czasie, planowanie zadań, radzenie sobie w trudnych sytuacjach;
- planuje ścieżkę kariery, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów;
- identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery.

### **Proponowane metody**

Zastosowanie aktywnych metod nauczania pozwala uczniom na rozważanie, wyciąganie

---

<sup>12</sup> Koncepcję obszarów celów szczegółowych zaczerpnięto z programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego przygotowywanych w projekcie „Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych”.



wniosków, rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i współpracę w grupie. Popelnianie błędów oraz ich poprawianie w oparciu o szczegółową analizę stanowi istotną część procesu edukacyjnego.

- analiza przypadku,
- ankieta,
- autoprezentacja,
- burza mózgów,
- ćwiczenia grupowe,
- debata „za i przeciw”,
- kolaż,
- kwestionariusz,
- lekcja odwrócona,
- mini-wykład,
- ocena pracy grupowej,
- plakat,
- skojarzenia,
- wirujące plakaty.

### **Zakładane efekty kształcenia**

W zakresie wiedzy uczniów:

- posługuje się pojęciami związanymi z tematyką rynku pracy, kwalifikacji zawodowych;
- identyfikuje swoje możliwości psychofizyczne i predyspozycje zawodowe;
- wyjaśnia zależności pomiędzy zainteresowaniami a wyborem zawodu;
- wymienia umiejętności niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych.

W zakresie umiejętności uczniów:

- rozwija swoje zainteresowania;
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego, aby trafnie określić swe predyspozycje, zdolności, umiejętności;
- samodzielnie lub z pomocą doradcy planuje dalszą ścieżkę rozwoju edukacyjno-zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych uczniów:

- skutecznie współpracuje z kolegami w zespole;
- przyjmuje twórczą i refleksyjną postawę wobec przekonań oraz sposobu postępowania innych ludzi;
- rozwiązuje konflikty powstające podczas pracy zespołowej.

### **Tematy zajęć**

Jeden temat zajęć obejmuje jedną jednostkę lekcyjną, tj. 45 minut.

## 1. Samopoznanie

- temperament –
- zdolności- w czym jestem dobry?
- umiejętności – moja wizytówka
- zainteresowania – co mnie interesuje?
- kompetencje kluczowe – praca w grupie – jak współpracować
- wartości – co jest ważne w życiu i w pracy

## 2. Rynek pracy – świat zawodów

- zawody w moim najbliższym otoczeniu
- kompetencje na rynku pracy
- cel – zawód, ja i moje wybory zawodowe

## 3. Edukacja

- planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej
- gdzie się uczyć? – moje wybory edukacyjne

## Scenariusze

### Scenariusz 1.

#### **Temat: W czym jestem dobry - zdolności**

Cel ogólny:

- pobudzenie uczniów do refleksji na temat zdolności, zainteresowań, predyspozycji zawodowych oraz samorozwoju;
- poszerzenie przez uczniów wiedzy oraz świadomości na temat własnych uzdolnień i talentów;
- budowanie pewności siebie.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- definiuje pojęcia dotyczące uzdolnień, talentów, zainteresowań;
- określa posiadane przez siebie uzdolnienia, zainteresowania i atuty;
- diagnozuje swoje mocne i słabe strony.

Metody pracy:

- dyskusja,
- ćwiczenie grupowe,
- debata,
- test wyboru.

Formy pracy:

- indywidualna,

- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- projektor,
- formularz *Testu inteligencji wielorakiej* Howarda Gardnera – po 1 egzemplarzu dla każdego ucznia,
- flipchart.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Debata**

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: Czy uważacie, że wszyscy ludzie są zdolni?

Daje uczniom czas na zastanowienie, następnie prosi wszystkich uczniów, którzy odpowiedzieli „tak”, aby stanęli po jego prawej stronie a uczniów, którzy odpowiedzieli „nie”, aby stanęli po lewej.

Wszystkie osoby, które zadeklarowały, że zgadzają się z tezą, przygotowują w grupie argumenty, które ją potwierdzają.

Osoby, które nie zgadzają się z tezą, przygotowują argumenty, które jej przeczą.

Jeżeli wszyscy uczniowie zgadzają się z tezą, nauczyciel dzieli klasę na zespoły 4–6-osobowe, w których uczniowie przygotowują i przedstawiają argumenty „za”, następnie nauczyciel wspólnie z całą klasą wyszukuje argumenty „przeciw”.

### **2. Dyskusja**

Po zakończeniu debaty nauczyciel rozpoczyna dyskusję, zadając uczniom pytanie: Co to znaczy, że ktoś jest uzdolniony w jakiejś dziedzinie?

### **3. Test**

Nauczyciel prezentuje koncepcję Howarda Gardnera dotyczącą ośmiu rodzajów inteligencji, rozdaje uczniom kwestionariusz, który wypełniają wg instrukcji. Nauczyciel omawia z uczniami wyniki testu – warto zapisać je na tablicy np. w formie wykresu kołowego czy słupkowego prezentującego zdolności całej klasy. Jeśli „mapa zdolności klasowych” zostanie zapisana na papierze do flipcharta, może być zawieszona w sali – jako plakat przypominający mocne strony klasy – lub zaprezentowana rodzicom podczas zebrania. Przykładowa mapa zdolności klasowych do uzupełnienia przez klasę została zamieszczona na stronie 20, rysunek nr 3.

Nauczyciel przedstawia charakterystykę ośmiu rodzajów inteligencji oraz możliwości ich rozwijania, a także wskazuje, w jakich zawodach poszczególne z nich są przydatne lub uczniowie wymieniają zawody, w których zdolności są przydatne.

### **4. Pytania ewaluacyjne**

Prowadzący prosi uczniów o odpowiedź na pytania podsumowujące, np.: Czego się dziś dowiedziałeś o sobie? Czy dowiedziałeś się czegoś nowego o kolegach z klasy? Czy po zajęciach, zabierając głos w debacie, wyraziłbyś taki sam pogląd jak na początku? Co z dzisiejszych zajęć wykorzystasz, planując swoją przyszłość edukacyjno-zawodową?

Bibliografia, netografia:

- *Test inteligencji wielorakiej* Howarda Gardnera: <http://brieftip.pl/test-inteligencji-wielorakiej-rodzaje-inteligencji/> – do wypełniania on line [dostęp: 12 czerwca 2017 r.];
- *Kwestionariusz inteligencji wielorakiej wraz z omówieniem*: <http://www.doradcy-wroclaw.pl/app/download/5796678295/Test+inteligencji+wielorakiej.pdf> [dostęp 10 czerwca 2017 r.];
- Publikacja na temat inteligencji wielorakiej: <https://www.ore.edu.pl/materialy-do-pobrania/category/252-test-uzdolnie-wielorakich?download=3086:diagnoza-i-wspomaganie-w-rozwoju-dzieci-uzdolnionych.-test-uzdolnie-wielorakich-i-materialy-dydaktyczne> [dostęp 10 czerwca 2017 r.];

Między szkołą, a rynkiem pracy. Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych, Difin 2012, <http://tiny.pl/g1ct4>

### Załącznik 1 Kwestionariusz inteligencji wielorakich

W tabeli zamieszczone są stwierdzenia. Jeśli uważasz, że zgadzasz się w pełni ze stwierdzeniem – w komórce obok przyznaj sobie 3 punkty, jeśli zgadzasz się częściowo – 2 punkty, jeśli nie zgadzasz się – wpisz 1 punkt.

Stwierdzenie	Punkty	Rodzaj inteligencji
1. Lubię rozwiązywać zagadki i problemy logiczne.		<b>M-L</b>
2. Jestem dobry w liczeniu w pamięci, szacowaniu i mierzeniu.		
3. Jestem dobry w wyszukiwaniu połączeń pomiędzy zagadnieniami.		
4. Lubię przedmioty ścisłe i techniczne.		
5. Potrafię dobrze zaplanować czas, jaki poświęcam na pracę domową i uczę się dobrze dzięki logicznym wyjaśnieniom.		

#### Suma punktów

6. Lubię słowa – czytanie książek, chodzenie do teatru, poezję.		<b>J</b>
7. Lubię rozwiązywać krzyżówki i zagadki słowne.		
8. Łatwo uczę się z książek, kaset, Internetu i wykładów.		
9. Jestem dobrym rozmówcą, posługuję się bogatym słownictwem.		
10. Dobrze piszę, na przykład opowiadania, poezję, listy, polecenia.		

#### Suma punktów

11. Lubię ćwiczenia fizyczne.		
-------------------------------	--	--

12. Uczę się dobrze, gdy mogę coś wykonać.		<b>K</b>
13. Jestem dobry w sporcie i grach.		
14. Mam zdolności manualne, na przykład potrafię sporządzać modele, majsterkować, szyć.		
15. W tańcu czuję się jak ryba w wodzie.		

**Suma punktów**

16. Jestem dobry w tworzeniu muzyki, śpiewaniu lub graniu na instrumentach.		<b>M</b>
17. Z łatwością zapamiętuję wiersze, poezję i rymowanki.		
18. Często słucham muzyki i łatwo przychodzi mi rozpoznawanie melodii.		
19. Mam dobre wyczucie rytmu.		
20. Czytam nuty, umiem komponować muzykę.		

**Suma punktów**

21. Jestem wrażliwy na to, co myślą i czują inni.		<b>I</b>
22. Jestem przekonujący i potrafię uczyć innych tego, czego się nauczyłem.		
23. Lubię należeć do klubów lub kótek zainteresowań.		
24. Lubię pracować w zespole i dobrze przychodzi mi uczenie się w grupie.		
25. Łatwo zawieram przyjaźnie.		

**Suma punktów**

26. Mam zmysł orientacji i potrafię dobrze oceniać odległości i przestrzenie.		<b>W</b>
27. Jestem dobry w wyobrażaniu sobie różnych rzeczy.		
28. Jestem dobrym obserwatorem – dostrzegam rzeczy, których nie zauważają inni.		
29. Uczę się z wykresów, diagramów i map.		
30. Jestem dobry w sztuce, modelowaniu lub rzeźbieniu.		

**Suma punktów**

31. Interesują mnie kwestie związane ze środowiskiem naturalnym.		<b>P</b>
32. Podobają mi się programy przyrodnicze i/lub trzymam w domu zwierzęta.		
33. Potrafię rozpoznać i nazwać wiele rodzajów kwiatów, roślin i drzew.		
34. Potrafię wyobrazić sobie siebie pracującego w rolnictwie, albo jako biologa lub astronoma.		
35. Interesują mnie sprawy związane ze zdrowym życiem,		

zdrowym jedzeniem itp.		
------------------------	--	--

**Suma punktów**

36. Jestem dobry w tworzeniu planów i określaniu swoich celów.		<b>A</b>
37. Lubię pracować/uczyć się samotnie i w ciszy.		
38. Jestem dobry w uczeniu się na swoich błędach i doświadczeniach.		
39. Prowadzę pamiętnik lub zapiski.		
40. Przejmuję się losami naszej planety.		

**Suma punktów**

.....

<b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją matematyczno-logiczną (M-L)</b>	<b>Przykładowe zawody</b>	<b>Jak rozwijać zdolności?</b>
Lubię liczyć, rozwiązywać zagadki logiczne, eksperymentować, wyciągać wnioski. Są zorganizowane systematyczne, dokładne, potrafią myśleć abstrakcyjnie, lubią porządek i jasno zdefiniowane zadania. Często uczą się poprzez robienie notatek, schematów	Mechanik samochodowy, kucharz, księgowy, detektyw, bankier, statystyk, analityk, informatyk, architekt, inżynier	Poprzez rozwiązywanie zagadek, zadań matematycznych, rozwiązywanie problemów, liczenie, układanie historyjek obrazkowych, wymyślanie, wspólne gotowanie, majsterkowanie, planowanie wycieczek, prowadzenie domowego budżetu.
<b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją językową (J)</b>	<b>Przykładowe zawody</b>	<b>Jak rozwijać zdolności?</b>
Lubię czytać, słuchać, pisać, opowiadać, przemawiać. Lubię zabawy ze słowami. Często są systematyczne i uporządkowane.	Sprzedawca, kelner, przedstawiciel handlowy, dziennikarz, pisarz, poeta, copywriter,	Poprzez rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, szarad, czytanie bajek, śpiewanie, recytację wierszy, kończenie

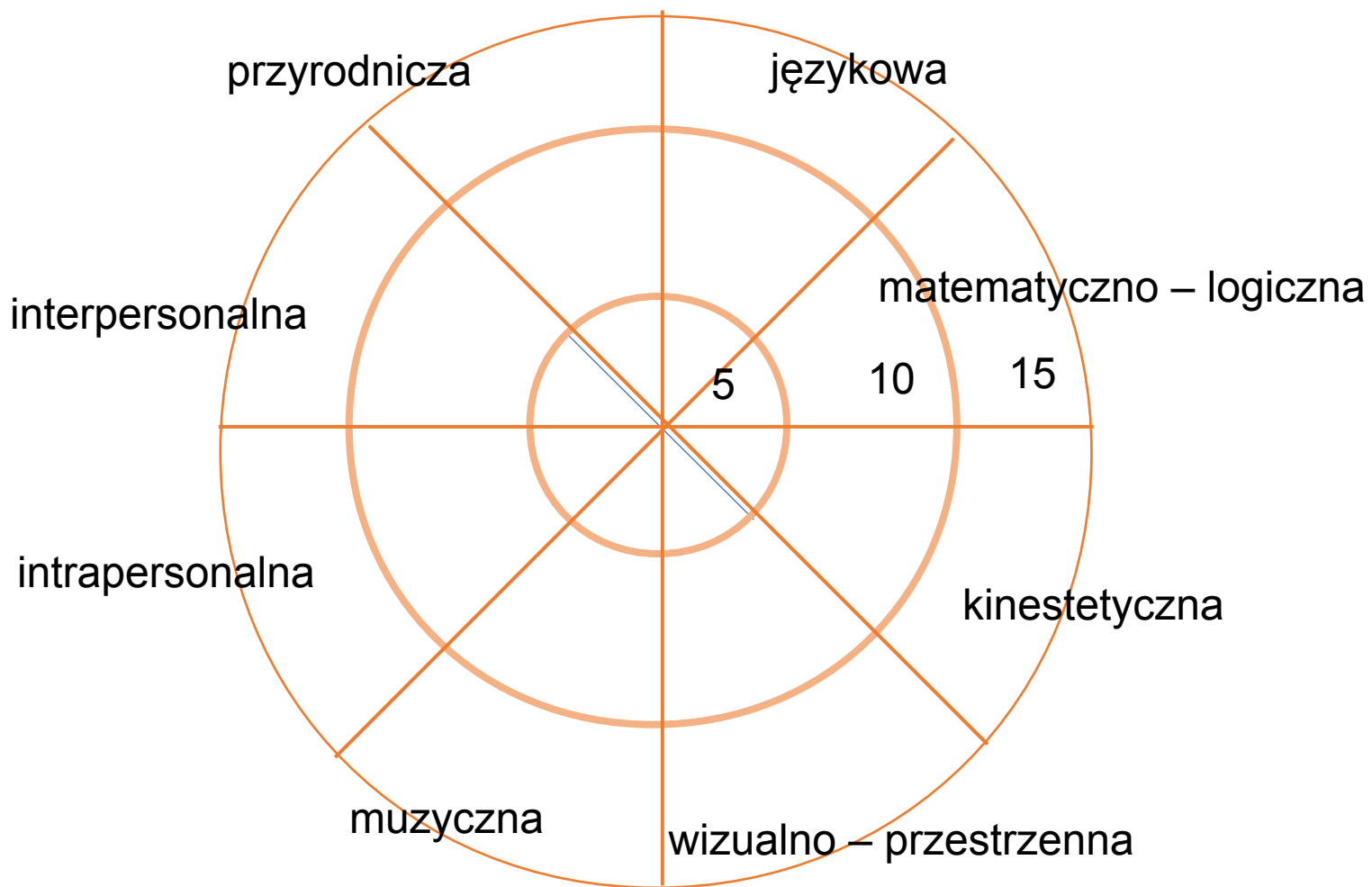
	polityk, tłumacz, korektor	rozpoczętych bajek, wymyślanie opowiadań, pisanie pamiętników, wystąpienia oratorskie.
<b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją kinestetyczną (K)</b>	<b>Przykładowe zawody</b>	<b>Jak rozwijać zdolności?</b>
Lubią prace ręczne, prace mechaniczne. Najchętniej uczą się poprzez wykonywanie konkretnych zadań. Zapamiętują wtedy, gdy same coś wykonają. Mają dobry refleks, nie lubią siedzieć długo w jednym miejscu.	Fryzjer, kucharz, cukiernik, mechanik, sportowiec, aktor, tancerz, choreograf, chirurg, jubiler, rzeźbiarz.	Poprzez ćwiczenia ruchowe, gimnastykę, uprawianie jakiejś dyscypliny sportowej, zabaw wymagających refleksu, wykonywanie precyzyjnych czynności manualnych, taniec, majsterkowanie, żonglowanie.
<b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją muzyczną (M)</b>	<b>Przykładowe zawody</b>	<b>Jak rozwijać zdolności?</b>
Są wrażliwe na muzykę, dźwięki, ton głosu. Często uczą się poprzez słuchanie. Chętnie słuchają muzyki, lubią słuchać audiobooków, uczą się języków obcych ze słuchu.	Osoby zajmujące się nagłośnieniem, muzycy, piosenkarze, tancerze, aktorzy	Poprzez grę na dowolnym instrumencie, słuchanie muzyki przed i w czasie pracy/czytania, śpiewanie, wymyślanie melodii, relaksację przy muzyce.
<b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją interpersonalną (I)</b>	<b>Przykładowe zawody</b>	<b>Jak rozwijać zdolności?</b>

<p>Lubią uczestniczyć w zajęciach grupowych. Szybko odgadują intencje innych osób, potrafią rozwiązywać konflikty, łatwo nawiązują kontakty, dobrze prowadzą negocjacje.</p>	<p>Sprzedawca, przedstawiciel handlowy, kelner, zawody związane z usługami, nauczyciel, psychoterapeuta, polityk, pielęgniarka, lekarz.</p>	<p>Poprzez kierowanie projektami, pracę w zespole, uczenie innych, udział w warsztatach efektywnej komunikacji, pełnienie różnych ról w zespole, udział w spotkaniach towarzyskich.</p>
<p><b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją wizualno-przestrzenną (W)</b></p>	<p><b>Przykładowe zawody</b></p>	<p><b>Jak rozwijać zdolności?</b></p>
<p>Lubią rysować, nie mają problemów z czytaniem map, wykresów, schematów, tabel. Mają dobre wyczucie koloru, myślą obrazowo, robią notatki w formie rysunków i wykresów. Myśląc używają wyobraźni i obrazów. Są wrażliwe na otaczające przedmioty, kolory i wzory. Lubią rysować, rzeźbić i wytwarzać, używając kolorów i różnego typu materiałów.</p>	<p>Krawcowa, dekorator wnętrz, malarz, architekt, rzeźbiarz, twórca gier komputerowych, reżyser, żeglarz, nawigatorzy, pilot, operator filmowy, przewodnik, projektant mody, fotograf, mechanik, chirurg</p>	<p>Poprzez tworzenie obrazów, rysunków, wykresów, czytanie map i wytyczanie drogi na podstawie mapy, przedstawianie informacji w postaci graficznej, nagrywanie filmów, tworzenie prezentacji komputerowych, map myśli.</p>
<p><b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją przyrodniczą (P)</b></p>	<p><b>Przykładowe zawody</b></p>	<p><b>Jak rozwijać zdolności?</b></p>



<p>Lubią pracę na świeżym powietrzu. Wszystko, co jest związane z ekologią i ochroną środowiska, ma dla nich duże znaczenie. Często lubią prace związane z hodowlą zwierząt lub uprawą roślin.</p>	<p>Rolnik, ogrodnik, florysta, zootechnik, weterynarz, dietetyk, ornitolog</p>	<p>Poprzez chodzenie na wycieczki, prowadzenie obserwacji przyrodniczych np. rozpoznawanie ptaków, uprawianie ogródka, pielęgnowanie roślin, opiekę nad zwierzętami, oglądanie programów przyrodniczych, czytanie książek.</p>
<p><b>Cechy osób z rozwiniętą inteligencją intrapersonalną (A)</b></p>	<p><b>Przykładowe zawody</b></p>	<p><b>Jak rozwijać zdolności?</b></p>
<p>Mają dobrze rozwiniętą intuicję. Nie potrzebują motywacji do działania z zewnątrz. Mają dużą wiedzę na temat samego siebie, potrafią nazwać swoje cele, plany, mocne strony, a także ograniczenia. Są refleksyjne, często wybierają samodzielną pracę.</p>	<p>Pisarz, poeta, kompozytor, scenarzysta, psychiatra, psycholog, pedagog, etyk, ksiądz</p>	<p>Poprzez obserwację i nazywanie swoich emocji, uczuć, myśli, czytanie książek biograficznych, filozoficznych, dotyczących rozwoju osobistego, czytanie literatury i czasopism psychologicznych, pisanie, prowadzenie dziennika, medytację, szukanie odpowiedzi na pytania filozoficzne.</p>

Rysunek 3. Mapa zdolności klasowych - wykres klasy



## Scenariusz 2

### Temat: Praca w grupie jako przykład kompetencji kluczowej

#### Cele ogólne:

- zapoznanie uczniów z zagadnieniami dotyczącymi kompetencji kluczowych;
- rozwijanie umiejętności zgodnej współpracy i współdziałania w grupie;
- umacnianie więzi grupowych.

#### Cele szczegółowe:

##### Uczeń:

- definiuje pojęcie kompetencji oraz kompetencji kluczowych;
- wymienia warunki dobrej współpracy w grupie;
- identyfikuje i opisuje swoje emocje.

#### Metody pracy:

- dyskusja,
- ćwiczenie grupowe.

#### Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

#### Środki dydaktyczne:

- rzutnik,
- krótki film dotyczący pracy w grupie,
- długa lina/taśma malarska,
- flipchart.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### 1. Wprowadzenie do tematu zajęć

Rozpoczynając zajęcia, warto zaprezentować uczniom film dotyczący współpracy, np.: [https://www.youtube.com/watch?v=Patm\\_eu02ow&t=15s](https://www.youtube.com/watch?v=Patm_eu02ow&t=15s) [dostęp: 6 czerwca 2017 r.]. Po projekcji nauczyciel rozpoczyna dyskusję, zadając kolejne pytania: Jak myślicie, o czym dzisiaj będziemy rozmawiać? Z czym się Wam kojarzy ten film? Czy ludzie działają podobnie? Czy Wy kiedyś pracowaliście zespołowo? Co robiliście? Czy byliście zadowoleni z takiej formy pracy? Nauczyciel omawia umiejętność współpracy jako jedną z kompetencji kluczowych, prosi uczniów o podanie skojarzeń związanych z pojęciem „kompetencje”, a następnie z pojęciem „kompetencje kluczowe”. Na ich podstawie uczniowie formułują definicję kompetencji oraz kompetencji kluczowych. Nauczyciel odczytuje słownikową definicję pojęć, uczniowie zastanawiają się, na ile definicje pokrywają się. Kompetencje to „dyspozycje w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw pozwalające realizować zadania zawodowe na odpowiednim poziomie”<sup>13</sup>; kompetencje dotyczą nie tylko sfery zawodowej, mówimy np. o kompetencjach komunikacyjnych.

Nauczyciel informuje uczniów, że kompetencje kluczowe zgodnie z *Zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* to takie umiejętności, których potrzebujemy do samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia. Ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 4) kompetencje informatyczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Współpraca w grupie wchodzi w zakres kompetencji społecznych.

---

<sup>13</sup> Filipowicz G., *Zarządzanie kompetencjami zawodowymi*, PWE, Warszawa, 2004, s. 97

## **2. Ćwiczenie grupowe**

Nauczyciel dzieli klasę na dwa zespoły. Uczniowie stają w dwóch rzędach naprzeciwko siebie, w równej odległości od środka sali. W każdym z rzędów uczniowie stają jak najbliżej siebie, tak aby każdy dotykał swoją stopą stopy kolegi stojącego obok. Nauczyciel układa na podłodze długi sznur lub przykleja taśmę malarską.

### **Polecenie:**

Od tej chwili pracujecie zespołowo. Zadaniem każdej z grup jest przemieścić się jak najszybciej na środek klasy, gdzie każda osoba musi dotknąć sznurka/taśmy. Po dotknięciu sznurka/taśmy grupa ma za zadanie wrócić na swoje miejsce. Uwaga: w trakcie przemieszczania się tam i z powrotem stopy wszystkich członków grupy muszą się przez cały czas stykać!

## **3. Podsumowanie**

Po wykonaniu ćwiczenia uczniowie wracają na swoje miejsca w ławkach. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję, zadając pytania: Co Wam pomogło osiągnąć sukces? Co utrudniało zrealizowanie zadania? Kto z grupy zaproponował rozwiązanie? Czy ktoś przeszkadzał? Czego Was nauczyło to ćwiczenie? W jakich zawodach ważna jest współpraca w grupie?

Odpowiedzi uczniów warto zapisać na papierze do flipcharta, tworząc plakat z hasłami dotyczącymi warunków dobrej współpracy. Plakat można wykorzystać i powiesić w klasie lub zaprezentować na spotkaniu z rodzicami.

Bibliografia, netografia:

Hasło „kompetencje kluczowe”:

<https://www.ore.edu.pl/materiay-do-pobrania-55886/category/97-materiay-dot-edukacji-ekonomicznej?download=478:kompetencje-kluczowe> [dostęp: 9 czerwca 2017].

## Scenariusz 3

### Temat: Umiejętności a zawód

#### Cel ogólny:

- rozwijanie umiejętności samoobserwacji, poznawania siebie i nazywania swoich mocnych stron;
- autorefleksja i ocena własnych zdolności, zainteresowań, predyspozycji fizycznych i zdrowotnych;
- uświadomienie roli wiedzy, zainteresowań i cech charakteru w wyborze kierunku kształcenia lub przyszłego zawodu.

#### Cele szczegółowe:

##### Uczeń:

- wymienia i opisuje własne zainteresowania, zdolności i uzdolnienia;
- określa, jakie umiejętności są ważne w wybranych zawodach.

#### Metody pracy:

- ćwiczenie praktyczne,
- burza mózgów,
- praca w grupach.

#### Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

#### Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- rzutnik,
- karty ćwiczenia *Umiejętności*, po jednej dla każdej z grup (załącznik 1).

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Wprowadzenie**

Klasa pracuje metodą burzy mózgów, odpowiadając na zadane przez nauczyciela pytanie: jak rozumiecie słowo umiejętności? Wszystkie propozycje zgłaszane przez uczniów zostają zapisane na tablicy, następnie uczniowie wspólnie tworzą definicję umiejętności.

### **2. Ćwiczenie grupowe *Umiejętności***

Uczniowie w ramach rozgrzewki wymieniają kilka przykładów umiejętności. Klasa dzieli się na zespoły 4–6-osobowe. Poszczególne grupy losują karty ćwiczenia *Umiejętności* – po jednej dla każdego zespołu. Uczniowie, dyskutując w grupach, zapisują swoje propozycje umiejętności potrzebnych do: zorganizowania urodzin, przygotowania klasowej wycieczki i innych przedsięwzięć zapisanych na wylosowanej karcie.

### **3. Prezentacja**

Zespoły komentują zapisane umiejętności (po prezentacji kartka jest zawieszana w widocznym miejscu), klasa rozważa, czy zostały wymienione wszystkie umiejętności potrzebne do zrealizowania tego zadania? Czy można coś jeszcze dodać? Czy w każdym zespole zostały wymienione podobne, czy różne umiejętności? Wspólnie z nauczycielem uczniowie określają, w jakich zawodach mogą się przydać takie umiejętności.

### **4. Podsumowanie**

Nauczyciel zadaje uczniom kolejne pytania podsumowujące: Czy ktoś z Was posiada wymienione umiejętności? Jakie umiejętności występują w klasie najczęściej? Czy w ćwiczeniu pojawiła się jakaś umiejętność, której nie posiada nikt w klasie?

## Załącznik 1 – ćwiczenie *Umiejętności*

<b>Zadanie 1</b>	<b>Jakie umiejętności są potrzebne, aby wykonać to zadanie?</b>	<b>W jakich zawodach mogą przydać się takie umiejętności?</b>
Zorganizowanie urodzin		
Przygotowanie dyskoteki w szkole		



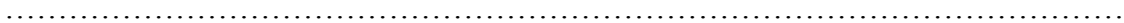


<b>Zadanie 2</b>	<b>Jakie umiejętności są potrzebne, aby wykonać to zadanie?</b>	<b>W jakich zawodach mogą przydać się takie umiejętności?</b>
Pomoc koledze/ koleżance w lekcjach		
Pomalowanie pokoju		



.....

<b>Zadanie 3</b>	<b>Jakie umiejętności są potrzebne, aby wykonać to zadanie?</b>	<b>W jakich zawodach mogą przydać się takie umiejętności?</b>
Robienie zakupów		
Opieka nad chorym członkiem rodziny		



<b>Zadanie 4</b>	<b>Jakie umiejętności są potrzebne, aby wykonać to zadanie?</b>	<b>W jakich zawodach mogą przydać się takie umiejętności?</b>
Zorganizowanie urodzin		
Przygotowanie wycieczki klasowej		

## Scenariusz 4

### Temat: Moje umiejętności

Cel ogólny:

- rozwijanie umiejętności samoobserwacji, poznawania siebie i nazywania swoich mocnych stron;
- identyfikowanie przez ucznia różnic indywidualnych w obszarze zainteresowań w obrębie klasy.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wskazuje obszary swoich umiejętności;
- wymienia umiejętności istotne przy wyborze przyszłego zawodu.

Metody pracy:

- kolaż,
- plakat.

Formy pracy:

- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- stare gazety i czasopisma przyniesione przez uczniów,
- klej, nożyczki – dla każdej z grup,
- kolorowe kredki, mazaki,
- papier do flipcharta dla każdej grupy,
- kartka A4 z napisem „Kuferek wymarzonych umiejętności” dla każdego ucznia.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Wprowadzenie**

Uczniowie podają przykłady umiejętności, których nabyli w ostatnim roku, miesiącu.

### **2. Ćwiczenie grupowe**

Uczniowie łączą się w zespoły 4–5 osobowe. Zadaniem każdej z grup jest przygotowanie plakatu pt. *Nasze umiejętności*. Praca ma mieć formę kolażu. Uczniowie przyklejają odpowiednie zdjęcia przedstawiające ich umiejętności. Jeżeli w zespole pojawi się umiejętność, która cechuje wszystkich, uczniowie mogą ją szczególnie wyeksponować. Warto też zaznaczyć te umiejętności, które posiada tylko jedna osoba z grupy. Na plakacie powinno znaleźć się jak najwięcej ilustracji, przedstawiających czynność, a jak najmniej słów.

### **3. Prezentacja**

Prezentacja prac zespołów w formie „wirujących plakatów”:

- każdy uczeń dostaje kartkę A4 zatytułowaną „Kuferek wymarzonych umiejętności”, na której zapisuje 1–2 umiejętności z plakatu zespołu nr 1, które chciałby posiadać – na plakacie obok wybranej umiejętności wpisuje swoje imię;
- plakaty przemieszczają się pomiędzy uczniami zgodnie z ruchem wskazówek zegara, każda z osób tworzy na ich podstawie swój „Kuferek wymarzonych umiejętności”, za każdym razem dopisując 1–2 wybrane umiejętności z plakatu danej grupy i zapisując na nim swoje imię;
- zespoły prezentują stworzone przez siebie plakaty i omawiają szczegółowo umiejętności wybierane najczęściej przez kolegów z klasy;
- uczniowie prezentują wypisane przez siebie pożądane umiejętności. Spośród całej listy wybierają jedną, najważniejszą dla siebie, którą chcieliby zdobyć jako pierwszą.

Chętni uczniowie odpowiadają na pytania: Jaka jest droga do zdobycia tej umiejętności? Kiedy i gdzie możesz nabyć tę umiejętność? Kto może Ci pomóc w jej zdobyciu? Kto w klasie posiada taką umiejętność? W jakich zawodach mogą się przydać takie umiejętności?

#### **4. Podsumowanie**

Nauczyciel zadaje uczniom pytania: Jakie spośród umiejętności, które znalazły się w Waszym „Kufierku wymarzonych umiejętności”, mogą Wam się przydać w pracy zawodowej? Które umiejętności z Waszego „Kufierka...” mogą być przydatne w wielu różnych zawodach?

## Scenariusz 5

### Temat: Czym się interesuję?

Cele ogólne:

- wskazywanie możliwych kierunków rozwoju zainteresowań uczniów;
- samopoznanie.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- definiuje swoje zainteresowania, hobby;
- wskazuje swoje mocne strony;
- określa, jak wykorzystać swoje zainteresowania w kontekście przyszłej pracy zawodowej.

Metody pracy:

- dyskusja,
- ćwiczenie grupowe.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- rzutnik,
- *Karta zainteresowań* – załącznik nr 1.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Ćwiczenie na rozgrzewkę – *Wszyscy, którzy...***

Uczniowie siadają w kręgu na krzesłach, których w sali jest o jedno mniej niż uczestników. Osoba, która nie ma krzesła, staje po środku kręgu – na początku może to być nauczyciel. Prowadzący wydaje polecenie – np.: wszyscy, którzy lubią... chodzić do kina, zamieniają się miejscami. Wszystkie osoby, które lubią chodzić do kina, muszą wówczas zmienić swoje miejsce. Osoba, która nie zdążyła zająć miejsca, formułuje kolejne polecenie.

### **2. Wprowadzenie**

Nauczyciel rozpoczyna dyskusję, zadając uczniom pytanie: Co to jest hobby? Po krótkim wprowadzeniu nauczyciel proponuje uczniom wypełnienie kwestionariusza.

### **3. Kwestionariusz *Karta zainteresowań*<sup>14</sup>**

Nauczyciel proponuje wypełnienie kwestionariusza *Karta zainteresowań*.

#### **Polecenie:**

Macie przed sobą pytania dotyczące czynności, jakie lubicie i jakich nie lubicie wykonywać. Na każde pytanie należy odpowiedzieć znakami: +, - lub ?, które wpiszeć w odpowiednie kratki arkusza odpowiedzi. Pytania są ponumerowane – każdemu pytaniu odpowiada na arkuszu kratka oznaczona tym samym numerem. Jeżeli daną czynność bardzo lubicie, wpiszeć w odpowiednią kratkę dwa plusy. Jeśli tylko lubicie, wpiszeć jeden plus. W przypadku, gdy danej czynności nie lubicie wykonywać, wpiszeć w kratkę jeden minus. Jeśli danej czynności bardzo nie lubicie wykonywać, wpiszeć dwa minusy. Jeżeli zaś danej czynności nie znacie lub nie wykonywaliście nigdy i trudno Wam odpowiedzieć na pytanie, wpiszeć w kratkę znak zapytania. Starajcie się odpowiedzieć na pytanie szczerze, nie namyślając się długo.

Nauczyciel wyjaśnia, że wynik tego ćwiczenia wskazuje kierunek rozwoju zainteresowań zawodowych. Wszystkie osoby, które są zainteresowane dogłębną analizą swych predyspozycji i preferencji, powinny skorzystać z indywidualnych konsultacji z doradcą

---

<sup>14</sup> Kwestionariusz został zaczerpnięty z publikacji: Sołtyśńska G., Woroniecka J., (2001, 2003, 2006), *Przygotowanie uczniów gimnazjum do wyboru zawodu*, Warszawa: KOWEZIU.



zawodowym. Po wypełnieniu karty, uczniowie mogą sami zgłaszać swoje propozycje zawodów, w których przydatne są poszczególne zainteresowania.

#### **4. Podsumowanie**

Nauczyciel podsumowuje ćwiczenie, pyta również całą klasę o wyniki – każdy uczeń może zapisać swoje najwyższe wyniki na tablicy. Wspólnie zastanawiają się: jakie profile zainteresowań dominują w klasie? Czy uważają, że wyniki testu trafnie opisują ich charakter?

Bibliografia, netografia:

- Sołtyśńska G., Woroniecka J., (2006), *Przygotowanie uczniów gimnazjum do wyboru zawodu*, Warszawa: KOWEZIU;
- Inne narzędzia, które można wykorzystać do diagnozy zainteresowań:
  - a) DIAPREZAMUS – pakiet diagnostyczno-metodyczny wspierający proces orientacji zawodowej dzieci i młodzieży;
  - b) Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu;
  - c) Labirynt zawodów – niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych;
  - d) Poznaj swoje zainteresowania i świat szkolnictwa zawodowego;
  - e) Młodzieżowy kwestionariusz zainteresowań zawodowych (MŁOKOZZ) – narzędzie służące do diagnozy i autodiagnozy zainteresowań zawodowych uczniów<sup>15</sup>.

---

<sup>15</sup> Materiały są dostępne na stronie:

<http://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/> [dostęp: 12 czerwca 2017 r.].

## **Załącznik 1 – Karta zainteresowań<sup>16</sup>.**

### **Instrukcja**

Masz przed sobą bardzo proste pytania. Dotyczą one czynności, które lubisz i których nie lubisz wykonywać. Na każde pytanie należy odpowiedzieć, wpisując wskazane znaki: +, -, ? w odpowiednie kratki arkusza odpowiedzi. Pytania są ponumerowane – każdemu pytaniu odpowiada na arkuszu kratka oznaczona tym samym numerem. Jeżeli daną czynność bardzo lubisz, wpisz w odpowiednią kratkę dwa plusy. Jeśli tylko lubisz, wpisz jeden plus. Jeśli danej czynności nie lubisz wykonywać, wpisz w kratkę jeden minus, jeżeli danej czynności bardzo nie lubisz wykonywać, wpisz dwa minusy. Natomiast w przypadku, gdy danej czynności nie znasz lub nie wykonywałeś nigdy i trudno Ci na pytanie odpowiedzieć, wpisz w kratkę znak zapytania.

Po wypełnieniu kwestionariusza dodaj wszystkie plusy, które zaznaczyłeś w każdej kolumnie.

### **Czy lubisz?**

1. Uczyć się języka polskiego.
2. Wykonywać działania matematyczne.
3. Poznawać życie roślin i zwierząt.
4. Czytać czasopisma i książki o tematyce technicznej.
5. Poznawać pracę pielęgniarki, higienistki, itp.
6. Dbać o porządek w domu, klasie, szkole.
7. Chodzić na koncerty do filharmonii.
8. Należać do szkolnego klubu sportowego.
9. Wyrażać na piśmie swoje spostrzeżenia i myśli (pisać wiersze, opowiadania, pamiętnik).
10. Uczyć się matematyki.
11. Uczyć się biologii, botaniki i zoologii.
12. Zwiedzać wystawy techniczne albo słuchać audycji o nowościach technicznych.
13. Czytać o tym, jak ludzie nauczyli się walczyć z chorobami.
14. Pomagać w gospodarstwie domowym.
15. Tańczyć w dyskotecie.
16. Brać udział w zawodach sportowych.
17. Uczyć się języka obcego, próbować posługiwać się nim w rozmowie.
18. Czytać książki, czasopisma zawierające łamigłówki matematyczne.
19. Wykonywać doświadczenia biologiczne.
20. Wykonywać prace na zajęciach techniki.
21. Opiekować się chorymi, doglądać prawidłowego przyjmowania przez nich leków.
22. Szyć i haftować.
23. Śpiewać w chórze, zespole muzycznym.
24. Chodzić na górskie wycieczki.
25. Bywać w teatrze, muzeum, na wystawie sztuki.

<sup>16</sup> Sołtysińska G., Woroniecka J., (2006), *Przygotowanie uczniów gimnazjum do wyboru zawodu*, Warszawa: KOWEZIU.

26. Uczestniczyć w zajęciach kółka matematycznego.
27. Pracować w sadzie, ogrodzie.
28. Wykonywać remontowe prace budowlane, zwiedzać place budów.
29. Opiekować się dziećmi.
30. Dokonywać zakupów.
31. Oglądać przedstawienia baletowe.
32. Jeździć na rowerze.
33. Uczestniczyć w zajęciach kółka polonistycznego.
34. Samodzielnie rozwiązywać w domu dodatkowe zadania i przykłady z matematyki.
35. Przeprowadzać doświadczenia z roślinami.
36. Montować i naprawiać różne maszyny, przyrządy i mechanizmy.
37. Poznawać budowę organizmu człowieka.
38. Przekonywać o czymś innym ludzi.
39. Projektować wystrój swojego pokoju, klasy szkolnej.
40. Brać udział w sportowych grach zespołowych.
41. Omawiać z kolegami, koleżankami, rodziną przeczytane książki, obejrzone filmy.
42. Brać udział w olimpiadach matematycznych.
43. Uczestniczyć w zajęciach kółka biologicznego.
44. Sporządzać modele samolotów, szybowców, okrętów, itp.
45. Poznawać przyczyny powstawania różnych chorób.
46. Poznawać ludzi i obcować z nimi.
47. Grać na jakimś instrumencie.
48. Jeździć na nartach.
49. Czytać literaturę piękną.
50. Odkrywać, gdzie w otaczającym nas świecie matematyka ma praktyczne zastosowanie.
51. Obserwować naturę.
52. Wykonywać prace związane z mechaniką.
53. Czytać i opowiadać dzieciom bajki, bawić się z nimi.
54. Przygotowywać posiłki.
55. Należać do zespołu tanecznego.
56. Grać w tenisa.
57. Czytać artykuły z dziedziny krytyki literackiej.
58. Uczyc się fizyki.
59. Czytać o odkryciach z dziedziny chemii.
60. Wykonywać rysunki techniczne.
61. Uczestniczyć w lekcjach biologii.
62. Być odpowiedzialnym za wyżywienie kolegów na obozach wędrownych i wycieczkach.
63. Projektować stroje.
64. Pływać.
65. Uczyc się historii.
66. Przeprowadzać doświadczenia z fizyki.
67. Rozwiązywać zadania z chemii.
68. Obserwować pracę różnych maszyn, zwiedzać zakłady pracy, warsztaty.
69. Poznawać pracę lekarza.
70. Prać, prasować odzież.
71. Brać udział w zajęciach kółka plastycznego.
72. Kibicować ulubionym drużynom sportowym.
73. Omawiać bieżące wydarzenia polityczne w kraju i zagranicą.
74. Czytać literaturę popularnonaukową z zakresu odkryć fizycznych.
75. Przeprowadzać doświadczenia z chemii.

76. Poznawać budowę urządzeń radiotechnicznych.
77. Wyjaśniać kolegom, jak wykonywać zadania szkolne.
78. Świadczyć różne usługi potrzebującym ludziom.
79. Słuchać muzyki, kolekcjonować ulubione nagrania.
80. Oglądać w telewizji zawody sportowe.
81. Czytać o tematyce historycznej.
82. Uczestniczyć w zajęciach kółka fizycznego.
83. Wykrywać zjawiska chemiczne w przyrodzie.
84. Naprawiać domowe urządzenia elektryczne.
85. Odpowiadać przy tablicy, występować przed klasą, szkołą.
86. Naprawiać sprzęt gospodarstwa domowego.
87. Malować pejzaże z natury.
88. Uczestniczyć w lekcjach w-f.
89. Zwiedzać muzea historyczne, poznawać zabytki.
90. Czytać książki, czasopisma dotyczące fizyki.
91. Uczyć się chemii.
92. Orientować się w schematach radiowych, telewizyjnych, magnetofonowych, itp.
93. Pełnić funkcję zastępowego, drużynowego w harcerstwie.
94. Być dyżurnym na przerwach lekcyjnych w szkole.
95. Fotografować przyrodę.
96. Grać w kometkę.
97. Brać udział w pracy społecznej.
98. Odkrywać, gdzie w otaczającym nas świecie fizyka ma praktyczne zastosowanie.
99. Uczestniczyć w zajęciach kółka chemicznego.
100. Gromadzić ciekawe artykuły z różnych czasopism o tematyce technicznej.
101. Pomagać ludziom chorym lub starym przy wykonywaniu różnych prac domowych.
102. Nakrywać do stołu i podawać potrawy rodzinie lub znajomym.
103. Brać udział w konkursach plastycznych.
104. Jeździć na rolkach.

## Arkusz odpowiedzi do Karty zainteresowań

Imię i nazwisko .....

Data..... Klasa .....

Nr pyt. I	Nr pyt. II	Nr pyt. III	Nr pyt. IV	Nr pyt. V	Nr pyt. VI	Nr pyt. VII	Nr pyt. VIII
1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56
57	58	59	60	61	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104
Suma+	Suma+	Suma+	Suma+	Suma+	Suma+	Suma+	Suma+

Zainteresowania:

- I. Humanistyczne
- II. Matematyczno-fizyczne
- III. Biologiczno-chemiczne
- IV. Techniczne
- V. Opiekuńczo-wychowawcze
- VI. Usługowe
- VII. Artystyczne
- VIII. Sportowe

ZAINTERESOWANIA HUMANISTYCZNE – przydatne są w zawodach, w których pracuje się z człowiekiem jako klientem, uczniem, pacjentem, kontrahentem, w obszarze

wychowania, opieki medycznej, handlu i usług, działalności artystycznej, obsługi turystycznej, usług gastronomicznych, działalności związanej z udzielaniem porad.

**ZAINTERESOWANIA MATEMATYCZNO-FIZYCZNE** – przydatne są w pracy z danymi liczbowymi, w zawodach związanych z przedmiotami ścisłymi i niektórymi humanistycznymi, w obszarze informatyki, ekonomii, rachunkowości, nauczania, tłumaczeń językowych.

**ZAINTERESOWANIA BIOLOGICZNO-CHEMICZNE** – przydatne są w pracy z przyrodą i człowiekiem, w zawodach związanych z opieką i pielęgnacją ludzi, uprawą roślin, hodowlą zwierząt, badaniem zjawisk zachodzących w przyrodzie.

**ZAINTERESOWANIA TECHNICZNE** – są przydatne w pracy wykorzystującej urządzenia techniczne i dane, w zawodach, w których praca związana jest przetwarzaniem surowców, obróbką różnorodnych materiałów, produkcją dóbr materialnych, eksploatacją urządzeń.

**ZAINTERESOWANIA OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE** – przydatne do pracy z ludźmi w obszarze opieki, pielęgnacji, rehabilitacji.

**ZAINTERESOWANIA USŁUGOWE** – przydatne do pracy z ludźmi i techniką, w zawodach, w których świadczy się różne usługi ludziom, głównie w zakresie żywienia, opieki osobistej, a także w zakresie naprawy i konserwacji różnych urządzeń.

**ZAINTERESOWANIA ARTYSTYCZNE** – przydatne do pracy twórczej, w której kreuje się rzeczywistość, w zawodach związanych ze sztuką (literaturą, teatrem, muzyką, malarstwem), reklamą, projektowaniem, odnawianiem, organizowaniem imprez artystycznych, różnymi usługami o charakterze artystycznym.

**ZAINTERESOWANIA SPORTOWE** – przydatne do pracy z człowiekiem, w zawodach związanych z edukacją sportową, obsługą turystyczną, dziennikarstwem, rehabilitacją.

## Scenariusz 6

### Temat: Jak zaplanować przyszłość edukacyjno-zawodową?

Cel ogólny:

- uzupełnienie informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy;
- analiza i synteza informacji przydatnych w planowaniu kariery;

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wymienia strategie pomocne przy wyborze ścieżki edukacyjnej;
- wymienia strategie pomocne przy wyborze zawodu.

Metody pracy:

- dyskusja problemowa,
- odwrócony cel.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- rzutnik,
- flipchart,
- papier do flipcharta,
- pisaki/przybory do pisania,
- kilka kartek A4 podzielonych na pół dla każdego zespołu,
- taśma klejąca lub masa mocująca do papieru,
- karteczki samoprzylepne lub „cenki”.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### 1. Przypomnienie tematyki poprzednich zajęć

### 2. Ćwiczenie grupowe *Co powinienem zrobić, aby źle wybrać... szkołę/zawód?*

Prowadzący dzieli klasę na zespoły 4–6 osobowe. Połowa zespołów otrzymuje zadanie:

*Co powinienem zrobić, aby źle wybrać...szkołę?* W trakcie dyskusji grupowej rozważ z kolegami z zespołu, jakie czynniki wpływają na wybór szkoły? Zastanówcie się, co należałoby zrobić, aby był to wybór całkowicie nietrafny? Czym nie należy się kierować, planując swoją ścieżkę edukacyjną? Co jeszcze moglibyście zrobić, aby źle wybrać szkołę? Swoje pomysły zapiszcie na kartkach – jeden pomysł na jednej kartce. Pozostałe zespoły otrzymują analogiczne zadanie dotyczące pracy: *Co powinienem zrobić, aby źle wybrać... zawód.* Swoje pomysły również zapisują na kartkach – jeden pomysł na jednej kartce.

### 3. Co można zrobić źle? – podsumowanie

Nauczyciel dzieli pionowo flipchart. Po lewej stronie przedstawiciele zespołów przyklejają swoje propozycje dotyczące błędnych wyborów edukacyjnych – informacje, którymi nie należy się kierować przy wyborze szkoły. Na drugiej kartce uczniowie przyklejają wypracowane propozycje dotyczące nietrafnych wyborów zawodowych.

Co zrobić, aby źle wybrać szkołę?

Co zrobić, aby źle wybrać zawód?

### 4. Jak można zrobić to dobrze?

Po zapisaniu pomysłów, które pomogą źle wybrać szkołę lub pracę, uczniowie do każdej propozycji zgłaszają pomysł odwrotny. Nauczyciel lub chętny uczeń zapisuje go po prawej stronie kartki np.: źle – pójść do tej samej szkoły co kolega, mimo że lubimy robić coś innego; dobrze – kierować się własnymi zainteresowaniami.

Co zrobić, aby dobrze wybrać szkołę?



Co zrobić, aby dobrze wybrać zawód?

## 5. Ewaluacja

Każdy z uczniów otrzymuje karteczki samoprzylepne (o 2–4 mniej niż propozycji zapisanych na obu flipchartach), przykleja je przy tych stwierdzeniach dotyczących wyboru szkoły lub pracy, z którymi najbardziej się identyfikuje, które są dla niego najbardziej istotne.

## 6. Podsumowanie

Stwierdzenia, które otrzymały najwięcej głosów, można przepisać – powstanie swoisty dekalog, który warto powiesić w klasie lub zaprezentować rodzicom podczas zebrania. Nauczyciel, kończąc zajęcia, może poprosić uczniów o odpowiedź na pytania podsumowujące, np.: Dlaczego te, a nie inne wskazówki/ostrzeżenia zdobyły najwięcej głosów w klasie? Czy każdy odpowiadał tak samo? Od czego mogą zależeć odpowiedzi?

## Scenariusz 7

### Temat: Moja przyszłość edukacyjno-zawodowa

Cel ogólny:

zapoznanie uczniów z możliwościami kontynuowania nauki po ukończeniu szkoły podstawowej.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wymienia typy szkół ponadpodstawowych;
- wyszczególnia, ile lat trwa nauka w szkole;
- rozpoznaje zawody, w których można kształcić się w danym typie szkoły.

Metody pracy:

- dyskusja,
- ćwiczenie grupowe,
- studium przypadku.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- projektor,
- załącznik nr 1: karta ćwiczenia *Co dalej po SP?* – po jednej dla każdej z grup,
- załącznik nr 2: karta historii uczniów *Moja pasja* – po jednej dla każdej z grup.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Dyskusja grupowa**

Nauczyciel prosi uczniów, aby wymienili wszystkie znane im typy szkół ponadpodstawowych. Wspólnie zastanawiają się, ile trwa edukacja w każdej z nich, jakie zawody i kwalifikacje można zdobyć po ich ukończeniu, jakim rodzajem egzaminu kończy się nauka w każdej z nich. Zdarza się, że ten sam zawód można zdobyć w różnych typach szkół (np. technikum i szkoła policealna).

### **2. Ćwiczenie grupowe**

Uczniowie dzielą się na zespoły 4–6 osobowe. Każda z grup otrzymuje kartę ćwiczenia *Co dalej po SP?* (załącznik nr 1) oraz losuje jedną z historii uczniów *Moja pasja* (załącznik nr 2). Zadaniem zespołu jest wskazanie możliwego wymarzonego zawodu ucznia przedstawionego w historyjce i ułożenie na karcie ćwiczenia proponowanej ścieżki edukacyjnej. Uwaga: grupa dyskutując może zdecydować o wyborze jednego z kilku pokrewnych zawodów, np.

BASIA: aktorka, charakteryzatorka, kostiumolog, poetka;

KAROLINA: fryzjerka, stylistka, wizażystka;

MARCIN: informatyk, programista, grafik komputerowy;

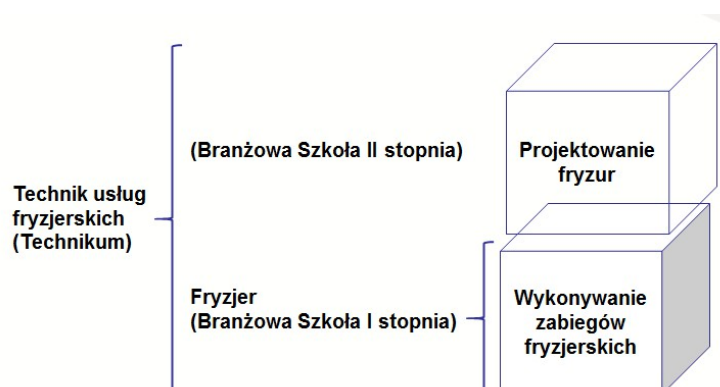
JANEK: kucharz, cukiernik, piekarz, dietetyk;

ZOSIA: lekarka, pielęgniarka, ratownik medyczny;

MICHAŁ: weterynarz, psycholog zwierzęcy, opiekun zwierząt w schronisku, groomer.

Gdy każda z grup wskaże możliwy wymarzony zawód ucznia przedstawionego w historyjce i ułoży jego drogę zawodową, prezentuje historyjkę na forum klasy i przedstawia drogi dojścia do zawodu. Uczniowie w trakcie dyskusji rozważają poprawność ułożonej ścieżki edukacyjnej. Nauczyciel weryfikuje poprawność odpowiedzi, gdy jest taka możliwość, prezentuje inne typy szkół, w których można zdobyć ten sam zawód. Warto zwrócić uwagę na możliwość kontynuowania edukacji po branżowej szkole I stopnia (BS I) w branżowej szkole II stopnia (BS II).

Rysunek 4. Kwalifikacje w zawodzie technik usług fryzjerskich



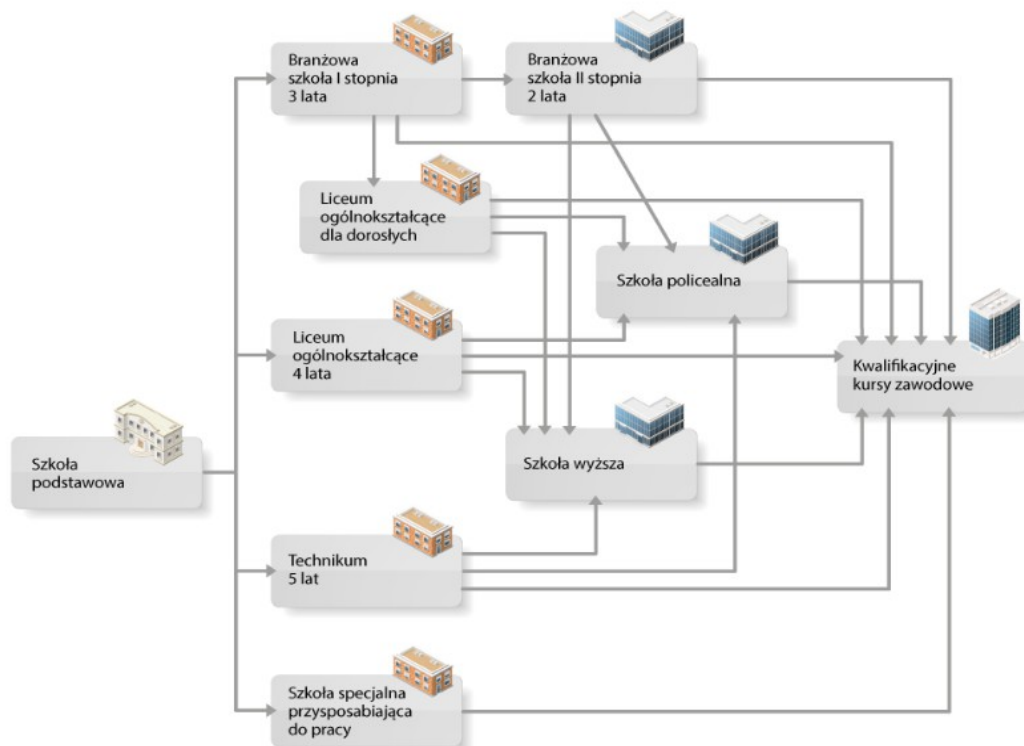
Po zakończonej dyskusji uczniowie dopisują propozycje pokrewnych zawodów, w których mogliby pracować bohaterowie historyjek.

### 3. Podsumowanie

Chętni uczniowie opowiadają, na ile są podobni do któregoś z bohaterów historyjek, czy któryś z wymienionych zawodów także ich zainteresował?

Rysunek 4. Struktura polskiego systemu edukacji<sup>17</sup>

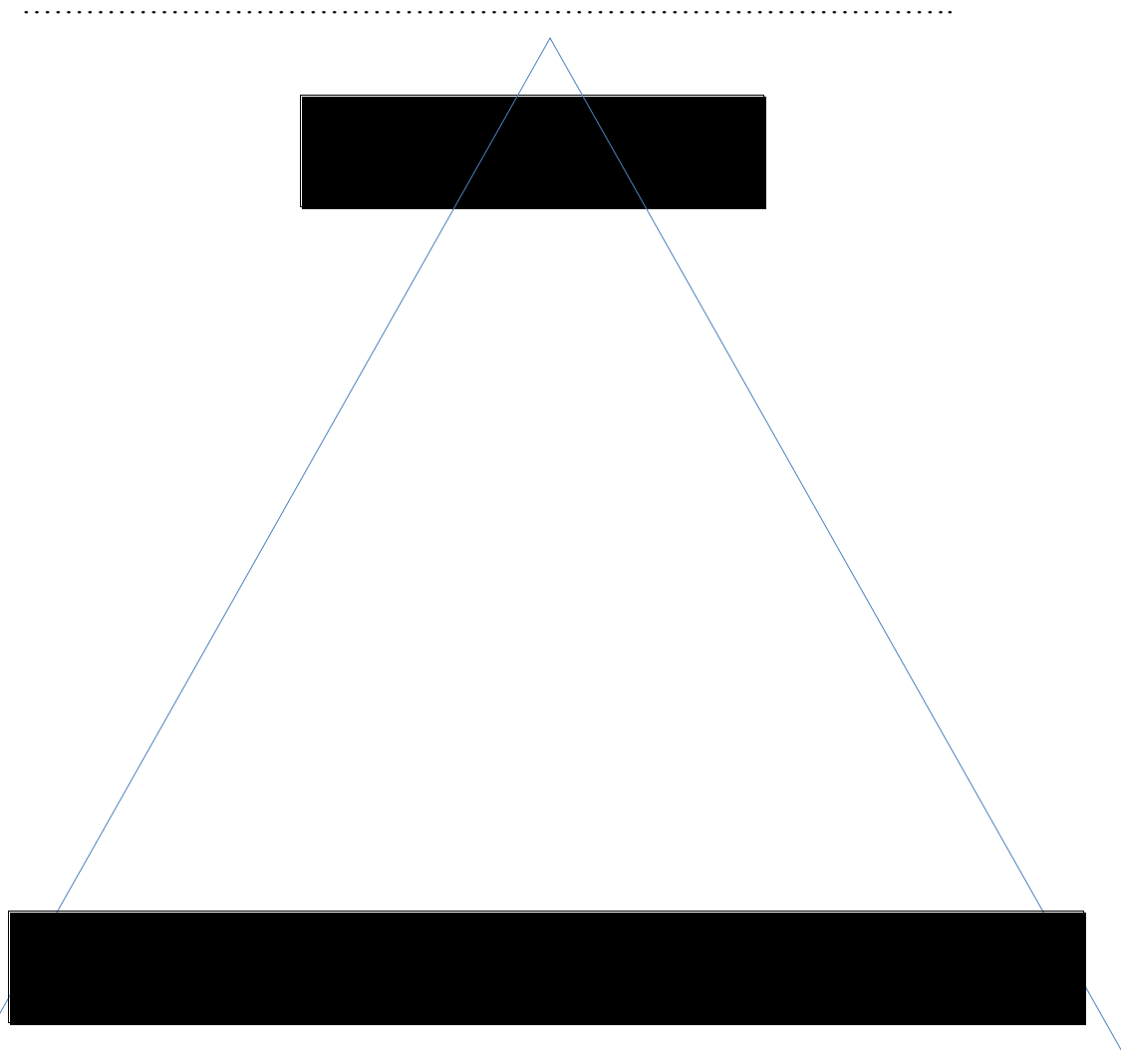
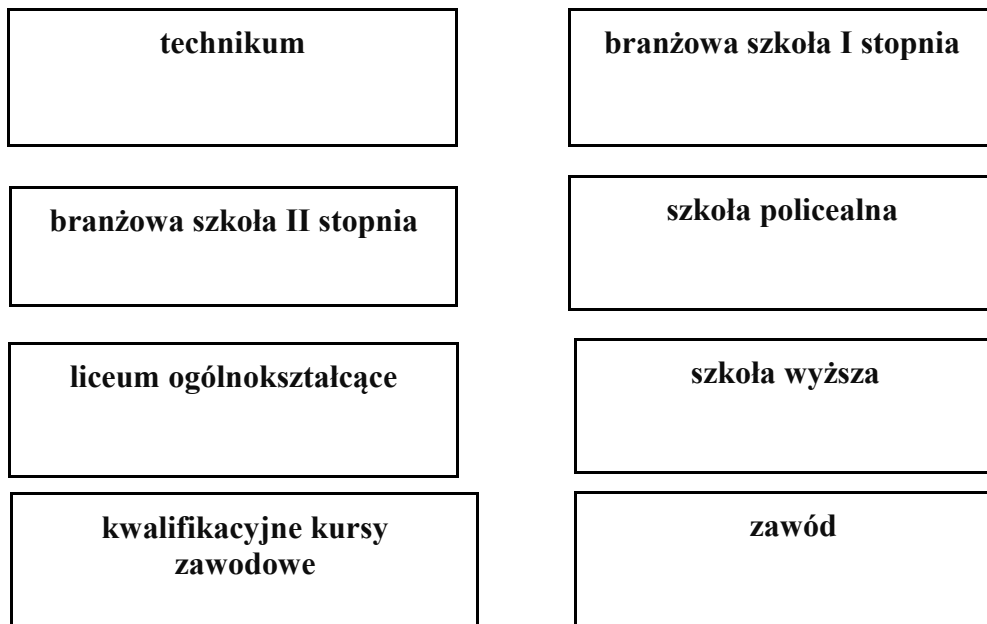
<sup>17</sup> <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/>



Netografia:

- Schemat systemu edukacji: <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/>  
[dostęp: 20 lipca 2017 r.];

## Załącznik 1 – ćwiczenie *Co dalej po SP?*



## Załącznik 2 – ćwiczenie *Moja pasja*

### **BASIA**

Basia zawsze lubiła czytać wiersze, jej ulubionym przedmiotem był język polski. Razem z przyjaciółką Magdą chętnie występowały na akademiach i w szkolnych przedstawieniach. Zaczęła od roli pszczółki Mai w klasie trzeciej, w klasie piątej dostała nagrodę za najlepszy samodzielnie wykonany strój na bal przebierańców, a w siódmej klasie z dumą oznajmiła rodzicom, że wygrała międzyszkolny konkurs recytatorski. Kiedy na zajęciach z doradztwa zawodowego nauczyciel zapytał o wymarzony zawód, pierwsza do odpowiedzi wyrwała się właśnie Basia: „Chcę być...!”



.....

### **KAROLINA**

Karolina już od przedszkola uwielbiała dostawać w prezencie lalki – ale tylko te z długimi włosami! Godzinami zmieniała im fryzury, zakładała kolorowe spinki i gumki do włosów. W szkole podstawowej plotła koleżankom modne warkoczyki i kręciła włosy na papiloty. Ostatnio starsza siostra poprosiła ją o pomoc w farbowaniu włosów i upięciu koka na studniówkę. Karolina to przyszła...



.....

### **MARCIN**

Marcin zawsze interesował się tym, jak działają różne sprzęty. Uwielbiał wyszukiwać na strychu u dziadka niedziałające urządzenia elektroniczne. Ostatnio rozłożył na części pierwszą dawno nieużywaną drukarkę – po wyczyszczeniu głowicy udało się ją przywrócić do działania. Każdy w rodzinie prosi go o rozwiązywanie problemów z komputerem. Fascynuje go tworzenie stron WWW i programowanie w języku Java Script. Marcin już wie, że chciałby być...



.....

.

### JANEK

Janek zawsze lubił próbować nowych potraw: po każdym odcinku swojego ulubionego programu kulinarnego biegł do kuchni wypróbować ciekawe przepisy. Dzięki jego pasji rodzina spróbowała kremu czekoladowego z chili, roladek z cukinii z serkiem mascarpone i przepysznego sernika po wiedeńsku. Chętnie pomaga rodzicom w zakupach, starannie wybierając zdrowe produkty. Janek to przyszły...



.....

.

### ZOSIA

Zosia już w przedszkolu lubiła opiekować się pluszakami. Nigdy nie bała się zastrzyków ani wizyty u stomatologa. Chętnie odwiedzała samotną sąsiadkę i pomagała jej, gdy starsza pani była chora. Była zachwycona, gdy rodzice kupili jej bogato ilustrowany album pt. *Tajemnice ludzkiego ciała*. Nikt w klasie nie jest tak dobry z biologii jak Zosia. Ostatnio przeszła też do kolejnego etapu olimpiady wiedzy o zdrowiu. W każdy czwartek uczestniczy w kursie pierwszej pomocy przedmedycznej organizowanym przez PCK. Zosia marzy o zawodzie...



.....

### MICHAŁ

Dom Michała to prawdziwe ZOO: chłopiec hoduje w akwarium kolorowe rybki, jest też właścicielem jamnika, tchórzofretki i adoptowanego ze schroniska rudego kota. Już w piątej klasie jako wolontariusz pomagał starszym osobom ze swojego osiedla wyprowadzać psy na spacer, a obecnie jest zaangażowany w szkolną zbiórkę żywności dla schroniska. Uwielbia odwiedzać rodzinę na wsi i podglądać życie zwierząt. Dla Michała wymarzony zawód to...



## Scenariusz 8

### Temat: Zawody w moim najbliższym otoczeniu

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów

Cele szczegółowe:

- wyjaśnia pojęcia: „praca”, „pracownik”, „zawód”;
- wymienia zawody wykonywane przez osoby z jego otoczenia;
- przyporządkowuje pracowników danych zawodów do miejsca ich wykonywania;
- nazywa czynności zawodowe wykonywane przez konkretnych pracowników;
- przedstawia wyniki pracy grupowej przed klasą;
- określa, który z zawodów wymienionych podczas zajęć jest mu najbliższy.

Metody pracy:

- dyskusja,
- ćwiczenie grupowe.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- rzutnik,
- tabela do uzupełnienia dla grupy.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Zawody w moim najbliższym otoczeniu – wprowadzenie**

Uczniowie objaśniają znaczenie słów: „praca”, „pracownik”, „zawód”, następnie nauczyciel rozpoczyna dyskusję prowadzącą do zdefiniowania tych terminów przez uczniów. Na końcu nauczyciel odczytuje definicje słownikowe. Uczniowie sprawdzają, na ile te definicje pokrywają się z ich własnymi.

„Praca” to...

- celowa działalność służąca zapewnieniu człowiekowi dóbr materialnych;
- działalność, która pozwala na samorealizację, rozwój osobowości;
- działanie, które zapewnia stały dopływ środków finansowych niezbędnych do życia;
- złożony proces aktywności ludzkiej – zarówno fizycznej jak i umysłowej;
- zajęcie, dzięki któremu człowiek zmierza do wyznaczonego przez siebie celu.

„Pracownik” to...

osoba, która wykonuje określonego rodzaju pracę na rzecz pracodawcy, w wyznaczonym przez niego miejscu i czasie, za co przysługuje jej wynagrodzenie.

„Zawód” to...

zbiór zadań (czynności) wymagających odpowiedniej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki.

### **2. Ćwiczenie *Kto tu pracuje?***

Nauczyciel dzieli klasę na zespoły złożone z 4–6 osób. Grupy losują po 1–2 karteczki z wypisanymi miejscami pracy i uzupełniają je, wypisując osoby, które w danym miejscu pracują i określając, czym zajmują się one w pracy. Warto, by były to miejsca pracy znane uczniom, np.: szkoła, szpital, poczta, sklep/supermarket, bank, kino, teatr, piekarnia, dworzec kolejowy/lotnisko, ogród zoologiczny, restauracja (załącznik 1).

Każdy zespół prezentuje jeden z opisanych przez siebie zawodów w formie kalamburów. Pozostali uczniowie odgadują nazwę tego zawodu i miejsce, w którym osoba wykonująca go może pracować. Warto, aby grupa, która zaprezentowała wybrany zawód, następnie odczytała nazwy pozostałych zawodów, które przyporządkowała do konkretnego miejsca pracy. Każdy

z uczniów zastanawia się i zapisuje w tabeli, który z zawodów wymienionych podczas zajęć najbardziej go interesuje lub wydaje mu się najbliższy.

### 3. Pytania ewaluacyjne

Prowadzący prosi uczniów o odpowiedź na pytania podsumowujące, np.: Jakie inne zawody są wykonywane przez osoby z Waszego otoczenia? Jakie zawody najbardziej Was interesują? itp.

Bibliografia, netografia:

- *Kodeks Pracy*: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19740240141>  
[dostęp: 9 czerwca 2017 r.];
- Hasło „praca” [w:] *Encyklopedia PWN*:  
<http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/praca;3961600.html>  
[dostęp: 9 czerwca 2017 r.].

Proponowane strony:

- [www.mapakarier.org](http://www.mapakarier.org)

**Załącznik 1 – ćwiczenie *Kto tu pracuje?***

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
<b>Teatr</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
<b>Szpital</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca	Kto z Was chciałby wykonywać
---------	-------	-----------------------------------	------------------------------

		dany zawód?	taką pracę?
<b>Dworzec kolejowy</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
---------	-------	---	--

<b>Restauracja</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
---------	-------	---	--

<b>Lotnisko</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
---------	-------	---	--



<b>Supermarket</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
---------	-------	---	--

<b>Szkoła</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?
---------	-------	---	--

<b>Ogród zoologiczny</b>			

Miejsce	Zawód	Czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód?	Kto z Was chciałby wykonywać taką pracę?


## Scenariusz 9

### Temat: Od elektryka do kierownika

Cel ogólny:

- przybliżenie uczniom różnorodności zawodów i możliwości edukacyjnych;
- przygotowanie uczniów do dokonania świadomego i trafnego wyboru dalszej drogi kształcenia.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wymienia istotne informacje na temat różnych grup zawodowych;
- charakteryzuje różnorodne ścieżki kształcenia dla danego zawodu;
- planuje dalszą drogę edukacyjną.

Metody pracy:

- odwrócona lekcja;
- dyskusja.

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna;
- rzutnik;
- karta ćwiczenia *Ścieżka rozwoju zawodowego* – załącznik nr 1;
- filmy dotyczące kwalifikacji.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### **1. Odwrócona lekcja**

Tydzień przed zajęciami uczniowie łączą się w zespoły 4–6 osobowe. Grupy losują po dwie kartki z nazwami zawodów, w których kształcenie odbywa się w branżowej szkole I stopnia i technikum). Zadaniem każdego zespołu jest: wyszukanie kwalifikacji wchodzących w skład wylosowanych zawodów oraz ułożenie ścieżki/ścieżek rozwoju zawodowego pozwalających na uzyskanie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Materiałów do wykonania zadania uczniowie mogą poszukiwać w informatorach o zawodach, internecie, prasie.

### **2. Praca w zespołach**

Uczniowie w tych samych zespołach, w których pracowali wcześniej, formułują definicję pojęcia „kwalifikacje”. Wszystkie propozycje zgłaszane przez uczniów zostają zapisane na tablicy, następnie uczniowie pracują nad stworzeniem wspólnej dla wszystkich definicji. Nauczyciel odczytuje wzorcową definicję z fachowej publikacji, a uczniowie zastanawiają się, w czym wypracowane przez nich definicje są do niej podobne.

### **3. Prezentacja prac zespołów**

Grupy prezentują efekty swojej pracy. Warto zwrócić uwagę na to, jakie narzędzia bądź urządzenia będą potrzebne do wykonywania poszczególnych zadań zawodowych. Cała klasa wspólnie z nauczycielem może dodawać swoje pomysły, zastanawiać się nad różnorodnymi drogami edukacji i pracy.

### **4. Co po szkole zawodowej?**

Warto obejrzeć wraz z uczniami filmy prezentujące ścieżki edukacyjno-zawodowe prowadzące do zdobycia różnych zawodów, np.: [https://www.youtube.com/watch?v=azUQyU4Yz\\_k](https://www.youtube.com/watch?v=azUQyU4Yz_k) – technik budownictwa.

### **5. Pytania ewaluacyjne**

Nauczyciel zadaje kolejne pytania podsumowujące projekcję: Czy każda z osób występujących w filmie ma zamiar wybrać tę samą ścieżkę dalszej nauki lub pracy? Od czego może zależeć wybór? Jakie refleksje płynące z dzisiejszych zajęć są dla Ciebie ważne?

Bibliografia, netografia:

- Hasło „kwalifikacje” w: Rosalska M., Wawrzonek A., (2012), *Między szkołą a rynkiem pracy*, Warszawa: Difin, s. 114;
- Odwrócona lekcja: [www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/zmien\\_zasady\\_gry.pdf](http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/zmien_zasady_gry.pdf) [dostęp: 6 czerwca 2017 r.];
- Kwalifikacje zawodowe: [www.doradztwo.ore.edu.pl](http://www.doradztwo.ore.edu.pl) [dostęp: 9 czerwca 2017 r.];
- Filmy dotyczące kwalifikacji na [www.youtube.com](http://www.youtube.com).

## Załącznik 1 – ćwiczenie *Ścieżka rozwoju zawodowego*

GRUPA 1

Murarz

Stolarz



GRUPA 2

Krawiec

Kucharz



GRUPA 3

Elektryk

Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych



GRUPA 4

Ogrodnik

Technik masażysta



GRUPA 5

Technik weterynarz

Mechanik samochodowy



GRUPA 6

Fotograf

Drukarz



## Scenariusz 10

### Temat: Kompetencje na rynku pracy

Cel ogólny:

- zapoznanie uczniów z zasadami panującymi na rynku pracy;
- utworzenie listy umiejętności poszukiwanych na rynku pracy.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- definiuje pojęcia: „rynek pracy”, „kompetencje”;
- rozpoznaje kompetencje przydatne na rynku pracy.

Metody pracy:

- dyskusja;
- ćwiczenie grupowe;
- mini-wykład.

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna;
- rzutnik;
- długa lina/taśma malarska;
- karta ćwiczenia *Kompetencje na rynku pracy* – załącznik nr 1.

Przewidywany czas realizacji: 45 minut.

Proponowane sytuacje dydaktyczne:

### 1. Wprowadzenie do tematu zajęć

Nauczyciel proponuje uczniom odgadnięcie tematu zajęć podczas wspólnej zabawy. W podanej wykreślanke należy odnaleźć nazwy zawodów (zostały zapisane tylko w liniach poziomych), pozostałe zaś litery utworzą temat zajęć.

Rysunek 5. Wykreślanka zawodowa

A	R	C	H	I	T	E	K	T	R
Y	N	A	U	C	Z	Y	C	I	E
L	N	S	T	O	L	A	R	Z	E
K	I	N	F	O	R	M	A	T	Y
K	P	R	K	U	C	H	A	R	Z
A	K	E	L	N	E	R	C	P	I
L	O	T	Y	L	E	K	A	R	Z

### 2. Rynek pracy – podstawy teoretyczne

Nauczyciel prosi uczniów o podanie skojarzeń związanych z pojęciami: „rynek pracy”. Na ich podstawie uczniowie tworzą definicję rynku pracy. Nauczyciel odczytuje definicję słownikową tego pojęcia, uczniowie wspólnie sprawdzają, na ile ta definicja jest podobna do stworzonej przez nich. Następnie uczniowie przypominają definicję „kompetencji” (definicja ta została przedstawiona wcześniej – w trakcie realizacji tematu „Praca w grupie jako przykład kompetencji kluczowej”).

W trakcie rozważań nauczyciel może wskazać uczniom analogie pomiędzy rynkiem pracy a rynkiem owocowo-warzywnym: sprzedawca posiada na straganie pożądaną przez nas towary, które możemy zakupić, płacąc określoną ilość pieniędzy. Na rynku pracy to my posiadamy określone kwalifikacje, umiejętności, zdolności, za które zapłaci nam

pracodawca. Rynek pracy jest sferą, w której zachodzą procesy związane z zatrudnieniem oraz bezrobociem. Kupującymi są na nim pracodawcy, zaś sprzedającymi pracownicy.

### **3. Ćwiczenie grupowe *Kompetencje na rynku pracy***

Klasa dzieli się na dwa zespoły. Uczniowie stają w dwóch rzędach, naprzeciwko siebie, w równej odległości od środka sali. Nauczyciel układa na podłodze długi sznur lub przykleja taśmę malarską. Każdy z uczniów losuje opis jednej osoby z karty ćwiczenia *Kompetencje na rynku pracy*. Uczniowie odczytują po cichu opisy wylosowanych osób.

#### **Polecenie:**

Wyobraź sobie, że jesteś osobą, której opis wylosowałeś. W opisie znajdują się informacje na temat twoich cech, predyspozycji i wykształcenia. Jeżeli na kartce nie ma jakiejś informacji, to znaczy, że jako dana osoba nie posiadasz konkretnej umiejętności lub wiedzy.

Nauczyciel po kolei odczytuje komendy:

- Wszyscy uczniowie, którzy zdobyli zawód, wykonują dwa kroki do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy znają język obcy, robią krok do przodu – za każdy język jeden krok do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy są punktualni, robią dwa kroki do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy potrafią pracować w zespole, robią dwa kroki do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy potrafią pracować pod presją czasu, robią krok do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy są cierpliwi, robią jeden krok do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy lubią się uczyć nowych rzeczy, robią dwa kroki do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy mają doświadczenie zawodowe, robią dwa kroki do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy ukończyli dodatkowe kursy, robią krok do przodu.
- Wszyscy uczniowie, którzy potrafią myśleć analitycznie, robią krok do przodu.
- Wszyscy uczniowie, których cechuje wyobraźnia, robią krok do przodu.

Wygrywa osoba, która najszybciej dotrze do środka sali i dotknie taśmy lub sznurka.

### **4. Podsumowanie**

Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie zastanawiają się, dlaczego ta osoba wygrała? Co sprawiło, że dotarła do mety najszybciej? Uczeń, który wygrał, odczytuje charakterystykę osoby, którą wylosował. Warto zadać uczniom pytania podsumowujące, skłonić do dyskusji dotyczącej różnych kompetencji oraz ich przydatności na rynku pracy, np.: Jak się czuliście, gdy posuwaliście się do przodu – a jak, gdy staliście? Jakie kompetencje pojawiły się w ćwiczeniu? Które kompetencje uważacie za ważne na rynku pracy? Które elementy tego ćwiczenia uważacie za istotne dla siebie?

Bibliografia, netografia:

Hasło „rynek pracy”: <https://rynekpracy.pl/slownik/rynek-pracy> :

Hasło „kompetencje”: <http://katalizatorinnowacji.pl/img/e-book/umk/pliki/assets/basic-html/page14.html> [dostęp 10 czerwca 2017 r.].

## Załącznik 1 - ćwiczenie *Kompetencje na rynku pracy*

Mam na imię Jacek, właśnie skończyłem szkołę policealną, jestem technikiem masażystą, znam język angielski, lubię pracować sam, ale chętnie pracuję też z innymi. Znajomi często mi mówią, że potrafię słuchać i można na mnie polegać. Jestem punktualny, nie lubię, gdy inni muszą na mnie czekać. Źle się czuję, gdy muszę coś zrobić bardzo szybko – wolę pracować wolniej, ale dokładniej.



.....

....

Mam na imię Iwona. Po ukończeniu branżowej szkoły I stopnia rozpoczęłam pracę w kuchni w małej restauracji. Gotowanie zawsze było moją pasją. Skończyłam szkołę w zawodzie kucharz, zdałam egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.



.....

Mam na imię Monika. Poszłam do liceum ogólnokształcącego, bo nie wiedziałam, co chcę w życiu robić. Niestety nie był to dobry pomysł, bo nauka nigdy nie była moją mocną stroną. Skończyłam szkołę, ale nie zdałam matury. Może pójdę do szkoły policealnej? Na razie nie mam żadnego zawodu. Na szczęście w szkole nauczyłam się biegle mówić po angielsku.



.....

.....

Mam na imię Zosia. Odkąd pamiętam w naszym domu były koty. Już w przedszkolu postanowiłam zostać weterynarzem. W trakcie nauki w technikum pracowałam jako wolontariuszka w schronisku i pomagałam w opiece nad zwierzętami. Dzisiaj jestem technikiem weterynarii.



.....  
.....

Mam na imię Rafał. Skończyłem liceum ogólnokształcące, teraz studiuje ekonomię. Znam biegle język niemiecki i angielski. W trakcie wakacji pracowałem w małym sklepie, pomagałem w prowadzeniu księgowości.

### **Załącznik 1 - ćwiczenie *Kompetencje na rynku pracy***

Mam na imię Jacek, właśnie skończyłem szkołę policealną, jestem technikiem masażystą, znam język angielski, lubię pracować sam, ale chętnie pracuję też z innymi. Znajomi często mi mówią, że potrafię słuchać i można na mnie polegać. Jestem punktualny, nie lubię, gdy inni muszą na mnie czekać. Źle się czuję, gdy muszę coś zrobić bardzo szybko – wolę pracować wolniej, ale dokładniej.



.....  
.....

Mam na imię Iwona. Po ukończeniu branżowej szkoły I stopnia rozpoczęłam pracę w kuchni w małej restauracji. Gotowanie zawsze było moją pasją. Skończyłam szkołę w zawodzie kucharz, zdałam egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.



.....  
.....

Mam na imię Monika. Poszłam do liceum ogólnokształcącego, bo nie wiedziałam, co chcę w życiu robić. Niestety nie był to dobry pomysł, bo nauka nigdy nie była moją mocną stroną. Skończyłam szkołę, ale nie zdałam matury. Może pójdę do szkoły policealnej? Na razie nie mam żadnego zawodu. Na szczęście w szkole nauczyłam się biegle mówić po angielsku.



Mam na imię Zosia. Odkąd pamiętam w naszym domu były koty. Już w przedszkolu postanowiłam zostać weterynarzem. W trakcie nauki w technikum pracowałam jako wolontariuszka w schronisku i pomagałam w opiece nad zwierzętami. Dzisiaj jestem technikiem weterynarii.



.....

Mam na imię Rafał. Skończyłem liceum ogólnokształcące, teraz studiuje ekonomię. Znam biegle język niemiecki i angielski. W trakcie wakacji pracowałem w małym sklepie, pomagałem w prowadzeniu księgowości.



.....

Mam na imię Krystian. Zawsze lubiłem, gdy wokół coś się działo. Stres nigdy mi nie przeszkadzał. Już w szkole podstawowej dostałem się do reprezentacji koszykówki. Właśnie kończę szkołę, już wkrótce będę technikiem hotelarstwa. W trzeciej klasie technikum ukończyłem kurs: „Kuchnia regionalna”.



.....

Mam na imię Dominik. W zeszłym roku ukończyłem Branżową Szkołę I stopnia. Jestem fryzjerem. Pracuję w salonie, w którym byłem na praktykach. Klienci bardzo mnie chwalą za moją cierpliwość i dokładność.



.....

Mam na imię Krycia. Skończyłam szkołę. Zdobyłam zawód technik architektury krajobrazu. W przyszłości chciałabym pójść na studia. Teraz najbardziej zależy mi na zdobyciu doświadczenia. Moja szkoła współpracowała z wieloma firmami, w tym jedną z Niemiec. Dzięki temu, że znam biegle język niemiecki, wyjechałam tam na staż.



Mam na imię Ada. Od kiedy pamiętam interesowałam się informatyką. Właśnie skończyłam szkołę. Jestem technikiem informatykiem, znam język angielski. Moje mocne strony to: umiejętność analitycznego myślenia oraz wyobraźnia. Lubię się uczyć nowych rzeczy. Jeszcze w trakcie nauki w szkole rozpoczęłam pracę.